

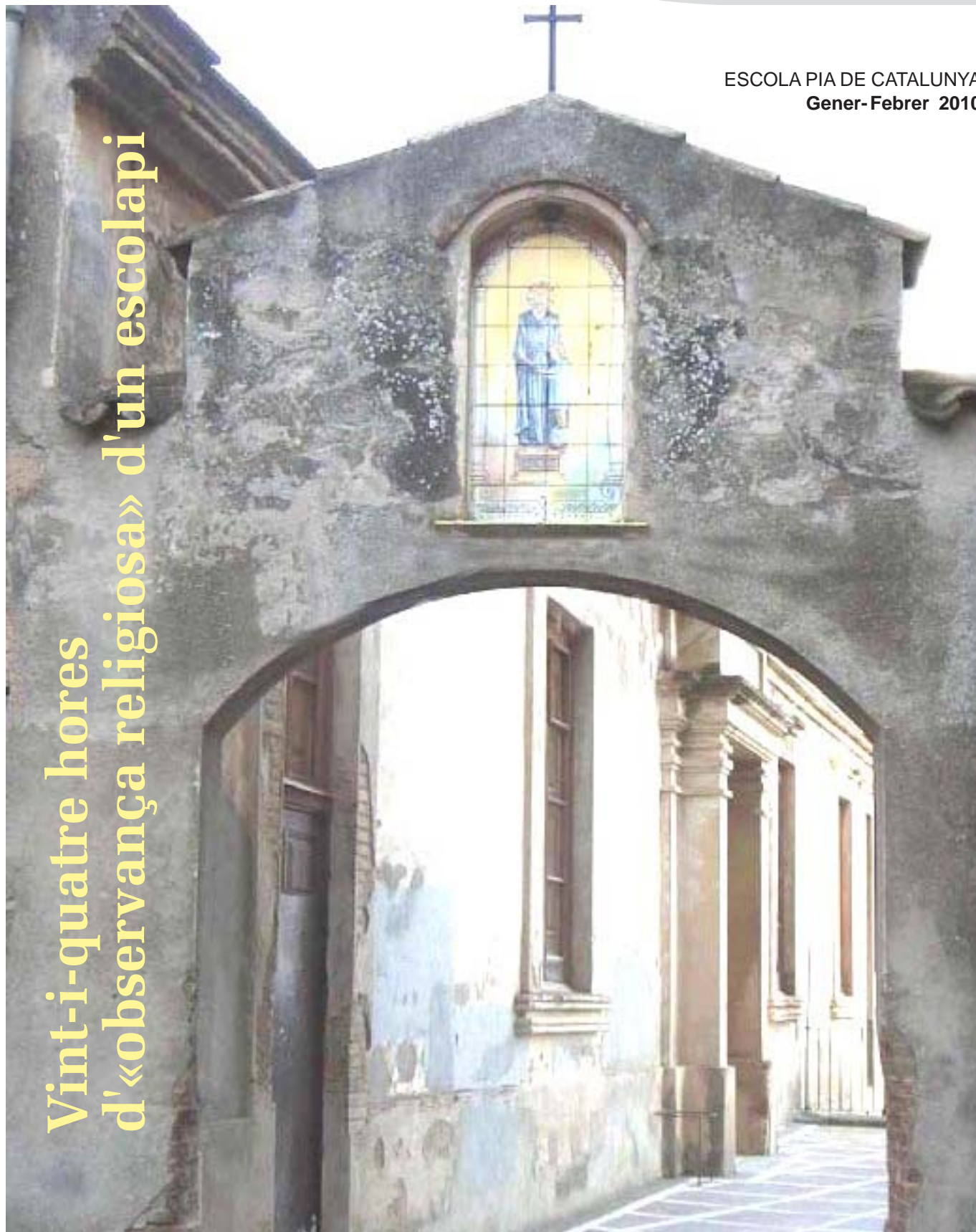
catalaunia

Jornada de Nadal

460

ESCOLA PIA DE CATALUNYA
Gener-Febrer 2010

Vint-i-quatre hores
d'«observança religiosa» d'un escolapi

jornada de nadal

Educar evangelitzant

Aquest va ser el títol de la Jornada de Nadal que vam celebrar enguany. Vaig intervenir una primera vegada i vaig dir més o menys que més important que *parlar de Jesús* era *parlar com Jesús*. I ho feia com a resposta a un neguit més o menys expressat per alguns de que a les escoles es parlava poc de Jesús.

M'agradaria explicar-me una mica més.

Parlar com Jesús, no ho dic amb un esperit pretensions. S'hauria de dir més aviat *intentar parlar com Jesús*. Aquest deu ser un dels objectius importants d'un cristià. Parlar amb el mateix esperit amb què Jesús parlava, no copiant les seves paraules sinó responent com ell ho feia als homes i dones d'avui. Un parlar que té un sentit complet. Un parlar de paraules i de gestos, un parlar verbal i no verbal. Aquell parlar que admirava la gent perquè ho feia amb autoritat. Aquell parlar que es traduïa en paraules i gestos de tendresa, de perdó, d'acolliment, de servei...

Parlar com Jesús només depèn de nosaltres. Si en som capaços ho podem fer sempre que vulguem. Sempre és adient, sempre és bo. Ningú ens ho retraurà, ben al contrari.

Parlar de Jesús és tota una altra cosa. Aquí ja no depèn només de mi. Depèn del context, depèn de

la situació, depèn sobretot de l'altre que és enfront meu. Quan era al Senegal, mai no parlava de Jesús a un musulmà, a no ser que ell m'ho demanés (que en alguna comptada ocasió es va donar). En canvi fàcilment parlo de Jesús quan faig una homilia. Torno a repetir: no depèn només de mi. En segons quina situació, i n'hi ha moltes, parlar de Jesús pot ser inadequat, inconvenient i contraproduent (com a exemple, la meva generació, la dels que estem als voltants dels 50, ha estat en bona part educada en escoles on es parlava molt de Jesús, i el resultat ha estat el d'una generació que en bona part no en vol sentir parlar, i que ha educat els seus fills, els que ara tenen de 20 a 30 anys, en el silenci de Déu, de Jesús i del cristianisme).

Al meu parer, l'escola cristiana ha d'intentar sobretot parlar com Jesús, i només a vegades ha de parlar de Jesús. Educar evangelitzant ha d'estar sobretot del costat de *parlar com Jesús*.

I per això vaig intervenir una segona vegada. Em va semblar que es tornava a fer un discurs en què es venia a dir que el que caracteritza sobretot una escola cristiana és la pastoral explícita que s'hi fa: actes litúrgics, pregària, classe de

religió (amb les diferents formes de comprendre aquesta classe), etc.

I vaig dir que hi havia el perill de convertir en substantiu l'adjectiu «cristiana» que acompanya al substantiu «escola» convertint-los en dos pols, el primer dels quals «escola» tindria a veure amb tot el que és profà i «cristiana» amb tot el que és sagrat.

Aquesta separació entre sagrat i profà Jesús la va abolir. L'escola cristiana podria ser una aplicació concreta del principi d'encarnació. En fer-se humanitat Déu ha transcendit i fet seu tot el que és humà, Déu s'ha fet solidari de la humanitat. Tot el que és veritablement humà i alliberador de l'home és veritablement diví. L'escola, si és alliberadora, és una cosa de Déu, en quant que ajuda l'ésser humà a humanitzar-se. I quan parlem d'escola cristiana hauríem de pensar sobretot en aquest aspecte alliberador. Que sigui dit de pas, crec que és en aquest sentit que Calassanç va decidir crear l'Escola Pia: per alliberar aquells infants de la ignorància i de la pobresa. I per això li preocupava que aprenguessin a llegir, escriure i a comptar. Perquè fossin capaços d'espavilar-se, de poder treballar, de poder muntar un negoci. Tasques tan «profanes», que en Jesús esdevenen «sagrades».

Des d'aquesta perspectiva, els criteris que verifiquen si una escola

és cristiana, poden ser criteris molt «profans» com el del dret a una escola per a tots, assequible, com el de fer una escola comprensiva i no exclusiva, com el d'intentar adaptar-se a les diferències dels alumnes, com el de ser justos amb els alumnes, com el de deixar participar els estaments de la comunitat educativa, com el de ser justos amb els salaris i amb el tracte als treballadors, etc. I potser són molt menys importants altres criteris com el de si hi ha una creu que presideix l'aula.

Més encara, potser hi ha opcions aparentment «cristianes» que no són tan cristianes, com el de fer una escola només per a les famílies «cristianes practicants». Potser aquesta escola no seria tan cristiana, perquè segurament hi parlarien molt de Jesús i molt poc com Jesús, que acollia justos i pecadors.

Amb tot el que dic, no nego la possibilitat de fer una pastoral «explícita», amb grups, litúrgia, pregària. Sempre que se situïn en el lloc adequat, i no tant per a fer un plus respecte a d'altres escoles, sinó com a resposta a aquesta atenció integral i personalitzada que volem per als nostres alumnes, i que per alguns pot ser l'atenció a l'expressió i conreu de la seva fe.

Però potser hem de vetllar també per donar resposta a altres necessitats com poden ser la dels alumnes o pares que necessitin grups de reflexió no explícitament de fe, sinó d'aprofundiment personal, de voluntariat, etc.

Sé que és un tema complex i que està a l'ordre del dia des de fa molts anys. Amb aquestes reflexions no pretenc altra cosa que aportar un punt de vista. Sé que n'hi ha de diferents, però més que encastellar-nos en les nostres posicions, val la pena posar-les sobre la taula, tal com vam fer l'altre dia, per ajudar-nos a avançar en aquest tresor que tenim entre mans que és l'educació i l'evangelització. ♥

98

ANIVERSARI
DEL DEGÀ
DE L'ESCOLA PIA

Pare Joan Farràs i Passerissa

Quantes campanes voldriem,
totes llançades al vol,
per celebrar la diada
que ens alegra i ens commou.
És una diada plena
de records de joventut,
d'alegria reservada
dins d'un cor ple de virtut.
Com n'és, de meravellosa,
l'encontrada de l'Estany,
prodigiosa fondalada
voltada de boscs i faigs.
La història d'un santuari
amb el claustre que és l'arrel
dels monjos que foren savis
i transformaren per a Déu,
l'estany, en plana admirable,
en terra de bon conreu.
Si el claustre és la meravella
que fa aixecar els ulls al cel,
el campanar, pedra ferma,
vetlla l'església amb molt zel;
el claustre és la meravella,
que els segles han admirat.
Patrona del Santuari,
Mare de Déu alletant
el seu fill, amb la dolcesa
de les mares de l'Estany.

En aquesta terra santa
va néixer el Pare Joan.
Aquí estimà Catalunya
i aquí Déu el va cridar.
Moià, vila molt propera,
bressol de Ciència i Pietat,
va formar la ment i el cor
del que seria escolapi,
bon mestre i educador.
A Sabadell va estrenar-se
i va seguir a Balaguer,
sempre estimant els alumnes
i formant-los de cara a Déu.
I fins en temps de vacances
en els Pirineus ferrenys,
seguia prop dels deixebles
fent-los estimar el que és bell.
Com cada bon escolapi,
tota la vida ha esmerçat
a favor de tants alumnes
que han passat pel seu costat.
Quasi un segle fent de mestre,
sacerdot i educador,
sense esperar recompensa,
sols la que dóna el Senyor.
Quan arribarà a la glòria,
de Jesús escoltarà:
«Servent bo i fidel, rep ara
el premi que t'has guanyat».
Amén.

Josep Lliana

Santa Eulàlia / 31 gener 2010

La bona notícia de l'educació

Nadal, sempre és temps de reflexió, temps de sentir-te acollit, a casa, amb la família, amb els que més t'estimes. També és temps de solidaritat i de bons propòsits i, sobretot, de replantejar-te què pot aportar de més aquest any que comencem. Aquest any, però, serà diferent per a mi, ja que m'he proposat una cosa molt important: ser missatger de bones notícies. Bones notícies per a tothom, per a la meva família, per als meus companys de feina, per a la gent que em trobo pel carrer, però sobretot per als alumnes de l'escola.

De fet, a l'estil metodològic de la nostra escola hi diu que els nostres valors i actituds han de ser aquells que pouem de l'evangeli, paraula que precisament significa bona notícia. Per tant em plantejo: com ho puc fer per ser missatger? Què haig de fer per ser bona notícia?

Ja ho sé! Per començar ho faré sense prejudicis i sense idees preconcebudes. No tindrè en compte res del que ha passat aquest any que acabo i no faré pagar a ningú cap de les malifetes que em poden haver fet. Jesús ens deia que havíem de perdonar fins i tot els nostres enemics i tantes vegades com fes falta. Si cal, setanta vegades set! I així ho faré. No tindrè en compte en Jaume, que no calla a la classe, ni l'Albert que tira coses d'un cantó a l'altre, ni la Laura que no para de passar-se papers amb les del

davant. Res de tot això em condicionarà a l'hora de mirar-los amb ulls d'amor i ser per a ells un missatger de bones notícies.

I no em conformaré amb això. Per ser bona notícia aniré a buscar aquells que ni tan sols volen escoltar-me. Com aquell pastor que va a buscar l'ovella perduda i n'està content, així també ho faré jo. A tots aquells que ja han renunciat a seguir les meves classes, a aquells que ja es donen per fracassats, m'hi acostaré i m'esforçaré per trobar-los, per acollir-los, per donar-los la bona notícia. Ells també són importants per a mi. També tenen les mateixes oportunitats que els altres i jo els ajudaré perquè així ho puguin fer. Els faré atenció i en Francesc, en Víctor i la Mireia seran importants per a

mi. No els deixaré a la seva sort i tantes vegades com calgui els ajudaré a aixecar-se, els espolsaré la roba i els animaré a confiar en ells mateixos i més encara els demostraré que jo confio en ells i que no deixaré de confiar-hi mai. Si cal m'enfadaré, els renyaré, però sempre amb l'amor d'aquell pare o mare que vol el millor per als seus fills.

Ei! I educaré! Sí, no seré un professor, no em conformaré a explicar la bona notícia, sinó que jo seré la bona notícia. Procuraré ser un exemple i predicaré amb aquest exemple. Com que vull que m'escoltin, escoltaré! Com que vull que em respectin, respectaré! Com que vull que participin, participaré! Com que vull que m'estimin, estimaré! I així, a poc a poc, com una pluja fina, dia a dia, aniré educant tots els del meu voltant i aconseguiré ser missatger de bona notícia. No serà fàcil i és un projecte ambiciós. Fins i tot algun dia defalliré i estaré de mal humor, però no perdré mai de vista que sóc, que som, missatgers de bones notícies!

presentació del llibre de Joan Florensa

Ens trobem avui per presentar una producció científica que és fruit d'acceptar un repte, no pas petit i gens fàcil, de confegir una moderna i actualitzada síntesi històrica del que ha estat 320 anys de presència i tasca educativa escolàpia a Catalunya.

En un auditori entre el que es compten destacats especialistes i investigadors (alguns estudiosos, també, de l'Escola Pia), no cal emprar gaires mots per significar el repte intel·lectual i historiogràfic que representa fer una lectura sintètica de l'Escola Pia en un període tan complex com el que abasta el Barroc, la Il·lustració, el món sorgit del liberalisme i la revolució industrial i el darrer mig segle en què vivim una profunda transformació que afecta sensiblement a l'educació.

En cloure la lectura d'aquest *El projecte educatiu de l'Escola Pia a Catalunya*, fruit del rigor i l'erudició del Dr. Joan Florensa, un té la sensació de que aquesta obra ha estat forjada des de l'ambició de donar consciència a la pròpia comunitat escolar escolàpia catalana de la magnitud de l'obra educativa, social, cultural i política portada a terme. Parafrasejant unes paraules de Goethe, que plaïen especialment Soldevila, podríem dir que cap col·lectiu humà, l'Escola Pia en aquest cas, no pot assolir un bon judici en el món fins que no sap judicar-se a si mateix.

El projecte educatiu de l'Escola Pia de Catalunya (1683-2003): Una escola popular

Aquest és un gran mèrit del llibre del Dr. Florensa: acompanyar el lector i visitar tres segles del nostre país, i judicar aquesta trajectòria. Tres segles solcats en la nau de l'Escola Pia, una de les iniciatives educatives i religioses més populars.

La monografia farà visible als propis membres de l'Escola Pia la seva capacitat de resposta a les profundes transformacions ocorregudes i, amb totes les seves llums i totes les seves ombres, com han estat capaços d'adaptar, a cada moment històric, aquella primera escola popular que bastí Josep de Calassanç. Farà palès als que conformen l'Escola Pia catalana, alumnat i professorat, d'on vénen i on són, per poder decidir on van.

Ens trobem enfront d'una obra laborada amb gran rigor historiogràfic, amb un ampli aparell crític format per 1.260 notes, que ens ofereix una perspectiva de l'obra escolàpia a Catalunya que Joan Florensa pot bastir gràcies al seu profund coneixement de la història de l'Escola Pia i al gruix de monografies que un bon grapat

d'historiadors escolapis han anat analitzant el passat del seu orde. Florensa ha teixit un relat que ens presenta les constants, les problemàtiques i les realitzacions d'un col·lectiu d'educadors que ha estat capaç, durant generacions, de portar a terme els ideals calassançis d'evangelització a través de la cultura i l'ensenyament de la joventut.

Un llibre escrit no només per als escolapis, sinó per situar la llarga trajectòria de l'Escola Pia en la història de Catalunya, especialment en la seva història cultural i de l'educació. I, nogensmenys, en la història de l'Església catalana. No us penseu pas encarar-vos a un producte més d'aquesta història acrítica i panegírica de molts instituts religiosos o de corporacions públiques. Florensa, seguint l'escola erudita catalana, que troba en Miquel Batllori el seu millor representant recent, ens presenta una Escola Pia profundament humana i compromesa en afrontar

les evolucions socials, polítiques, econòmiques i culturals.

Una història d'una Escola Pia enquadrada en el paisatge format per un triple entrecreuant: l'Església, la societat i la cultura dels darrers tres segles. Les pàgines dedicades a la greu crisi dels anys 1923 a 1928 són un bon exemple de com s'entrellacen diverses òptiques en el discurs: els problemes del govern general de l'orde, les tensions de la societat catalana sota la Dictadura, les accions de la Santa Seu, el joc diplomàtic, els corrents espanyolistes i catalanistes dins els escolapis o les preocupacions per les metodologies pedagògiques. Tot això fet, sempre, amb un posicionament de l'historiador davant dels fets i damunt una impecable fonamentació documental.

També, aquesta monografia, ajudarà a trencar alguns tòpics i clíxés historiogràfics que continuen classificant, en bloc, tota l'escola religiosa com a poc més que un dels braços executors de l'educació nacional-catòlica en el primera meitat de la dictadura franquista. La documentació exhumada per Florensa a l'Arxiu del Ministeri d'Afers Exteriors, de 1943, deixa prou clar la preocupació i el neguit del franquisme enfront la fidelitat al país dels responsables d'una de les més importants xarxes d'escola religiosa en la Catalunya de la postguerra.

Els argonautes lectors d'aquesta història de l'Escola Pia catalana, iniciaran la seva travessa assistint a la primera llavor plantada per uns escolapis napolitans al Moirà de 1683. Viuran com, a través de les primeres fundacions, uns clergues pobres, fusionant humanisme i cristianisme, es dedicaven a portar a terme un projecte de gran calat social: oferir una escola de qualitat, esdevenint escoles municipals, públiques i gratuïtes. Una revolució als segles XVII i XVIII.

Seguiran examinant la resposta dels escolapis a las grans transfor-

macions del segle XIX.

Un segle cada cop més vist com a clau per entendre el nostre present, on l'Escola Pia serà suprimida dues vegades, es reconstruirà i adaptarà als nous temps i als canvis socioeconòmics, les experiències frustrades –en el terreny polític– de revolució liberal, la recristianització social per l'educació impresa amb la Restauració alfonsina, o la reconstrucció nacional iniciada per la Renaixença. Contemplaran el reforç del projecte escolapi del primer terç del segle passat, la regeneració de la societat i l'Església catalana impulsada pel noucentisme.

Estic convençut de que la gran expansió de l'Escola Pia ha anat lligada al fet de vertebrar una formació i un currículum adequats a les necessitats socials noves que emergien de les transformacions agrícoles del Barroc, la preindustrialització i la industrialització de Catalunya.

Com, també, el lector s'interessarà per la situació de l'educació de la Segona República des de la lectura que fan els escolapis coetanis. Tampoc s'estalviarà capir l'abast de la tragèdia de la guerra civil que reflecteix l'assassinat de setanta-dos escolapis.

Una tasca notable d'aquesta mo-

nografia és l'esforç realitzat per historiar la contemporaneïtat de l'Escola Pia catalana. Remarquem les pàgines dedicades al franquisme, no sols pel testimoniatge de la resistència a la dictadura, sinó, també, per l'esforç interpretatiu dels nous plantejaments sorgits. Els quals marquen el camí d'evolució vers una nova resposta educativa escolàpia als canvis polítics, socials, demogràfics i econòmics que aniran produint-se en la lenta reindustrialització de Catalunya i que culminarà als anys seixanta del segle passat.

Tampoc tenen preu les pàgines que el Dr. Florensa dedica a la Transició democràtica sota el títol d'«Una societat en transformació: 1970-1978». Entre altres fets, mostren el posicionament d'una de les més destacades opcions de l'escola religiosa del país enfront del profund replantejament de l'escola i del mestre que impulsava «Rosa Sensat» com a institució capdavantera de la transformació escolar i que obrirà un ampli debat social a Catalunya, en els primers anys de la democràcia, sobre el model escolar. Com són remarcables, també, les pàgines dedicades al període 1978-2003 que fan balanç de les reformes educatives de la democràcia i de les mutaci-

ons en les concepcions i habituds socials que afecten a nens i joves. Apareix una perspectiva globalitzadora del compromís de promoció humana i formació cristiana que pren l'Escola Pia del nostre país. En aquest darrers anys, la mirada s'obrirà a nous horitzons del tercer món i, també, del quart món ben a tocar nostre. Uns darrers capítols que donen perspectiva al debat sobre la funció de l'escola cristiana en la nostra societat actual.

El llibre, en resum, ens fa adonar que la història i el seu conreu tenen sentit si ens ajuden a comprendre com és va teixir el passat per conformar el nostre present. Presa de consciència que ens ha de menar a participar en el nostre present i comprometre'ns en la seva transformació vers el futur que volem.

Una segona virtut del treball del Dr. Florensa és la de fer-nos redescobrir el paper que ha tingut l'escola cristiana en la construcció històrica de la Catalunya contemporània, i la rellevància de les Escoles Pies en aquesta contribució.

La societat catalana, ho assenyalen diversos estudis, és una de les més laiques d'Europa. O sia, del món. La proposta del Consell Escolar de Catalunya sobre el canvi de nom de les vacances de Nadal i de Setmana Santa, és tot un símptoma del que diem. L'episodi mostra fins a quin grau hem confós la indispensable i necessària laïcitat de la societat amb el laïcisme. (Atiat, nogensmenys, per un).

Aquest laïcisme reactiu d'ençà del nacionalcatolicisme franquista, (atiat, hores d'ara per posicionaments d'un sector de la jerarquia eclesiàstica enyorada de la cristiandat), ha tenyit la nostra historiografia i especialment la nostra historiografia educativa. Si mirem les obres de referència que estudien els cent anys darrers de l'educació a Catalunya, veurem com, en una transposició presentista, el paper de les institucions

educatives religioses a Catalunya es fa invisible en un país en què l'Església ha escolaritzat dos terços de la població infantil durant bona part del segle. Sorpren com els historiadors de l'educació, i jo el primer, no hem estat capaços d'advertir els processos de renovació i de percaça de la qualitat educativa que les planes del llibre de Florensa ens mostren. Hem tendit a simplificar, ja ho he dit, l'escola religiosa sense advertir la seva complexitat i les molt diferents opcions que la conformen. Vegeu per exemple el capítol IV dedicat a planificació de l'ensenyament al darrer terç del segle XVIII i el model educatiu forjat i contrastat amb l'experiència d'aquells religiosos-mestres. O el treball per la qualitat educativa dels anys posteriors a la Setmana Tràgica o el compromís social amb la immigració dels anys del franquisme.

Aquest llibre de Joan Florensa, ben segur, ens ha d'ajudar a una modificació de perspectiva als que ens dediquem a la història de l'educació.

Deixeu-me, en acabar, evocar un fet personal que ha afegit valor a la meua lectura. Jo he tingut la sort de viure una llarga escolarització, del parvulari fins a l'ingrés a la universitat, a l'Escola Pia. En aquests anys he tingut mestres que m'han endinsat pels camins de l'amor al saber o m'han descobert l'experiència estètica de la música, la llengua o la pintura. Mestres que m'han encomanat el

sentit del compromís social i cívic. Mestres que han donat resposta a la demanda espiritual, científica, estètica i social de la meua vida d'infant i adolescent. La meua formació té els noms propis dels pares Bayó, Herrero, Lliñan, Maduell, Martínez, Pons, Oller, Salitjes i un bon grapat més. He tingut sempre el sentiment de que la vida em va donar el privilegi de formar-me a l'Escola Pia. I sento un especial goig de que a hores d'ara puguem comptar amb aquesta excel·lent síntesi de la seva obra educadora de la mà de Joan Florensa i de tots aquells que en el present i el passat han dedicat temps i esforços a servir-ne la memòria.

L'Institut d'Estudis Catalans ha decidit participar en l'edició i publicació de *El projecte educatiu de l'Escola Pia a Catalunya (1683-2003): Una escola popular* de Joan Florensa, perquè representa una valuosa aportació a les seves tasques, ja que estatutàriament té per objecte l'alta investigació científica i, principalment, la de tots els elements de la cultura catalana. I aquest acte de presentació vol ser el reconeixement per part de la nostra acadèmia nacional de la tasca i la qualitat investigadora del seu autor i de la Societat d'Història de l'Educació. I, tanmateix, al paper actiu dels escolapis a la societat catalana durant més de tres segles. L'Escola Pia representa un important element en la construcció de Catalunya en el seu passat, en el nostre present i en l'avenir. ◡◡

presentació del llibre ...

A Olot, el 1980, el pare Josep M. Balcells, aleshores provincial, em demanà que m'encarregués de l'arxiu provincial i, després, de la història de la província. Passaven els anys i costava decidir-me a redactar el que havia pensat i projectat diverses vegades. En començar el segle actual, vaig creure que ja no podia esperar més. Vaig buscar apunts, esquemes i resums, i d'allà en sortí la pauta per al nou projecte.

Durant anys havia publicat treballs, analitzat fets, moments, històries de col·legis i biografies de persones. M'havia format una idea general de la història de la província. No em posava a escriure de bell nou: era qüestió de recopilar i completar. Tot plegat ha donat el llibre que avui podem oferir.

Sé, i en sóc plenament conscient, que el llibre no agradarà a tothom. Uns hi trobaran a faltar això, a al-

tres els sobrarà allò. Potser es podia plantejar d'una altra manera. D'acord. He procurat fer-ho amb independència i amb respecte a les persones –antigues o actuals– que hi surten esmentades.

No faré ara un resum del llibre: no em toca. Només voldria justificar les tres il·lustracions que figuren a les cobertes.

A la pàgina del darrere hi ha la reproducció d'un dels plafons del retaule de l'església de l'Escola Pia de Santa Anna de Mataró. El retaule és obra de l'escultor, ben conegut, Manuel Cusachs. Sintetitza l'ensenyament del segle XVIII i hi destaca la nàutica i l'agrimensura. El col·legi de Mataró és en el que es formà la nostra província, casa provincialícia, noviciat, juniorat, el col·legi més gran durant dèca-

des. La nàutica i l'agrimensura mostren l'esperit d'aquells escolapis compromesos amb una societat.

A la pàgina del davant hi ha dues fotografies amb nois a les aules. Una de començaments del segle XX correspon a Igualada. Aquesta població va ser la primera important on s'aconseguí fundar un col·legi (1732). Els escolapis s'integraren amb la societat industrial que començava a néixer-hi en la represa posterior a la pèrdua de la nostra sobirania. Com a Mataró, els religiosos s'implicaren a Igualada amb la resistència popular als francesos. Si els de Mataró anaren als alts de Montgat, els d'Igualada participaren en la batalla del Bruc. Els escolapis no eren forasters, sinó compromesos amb els pobles.

Discurs de resposta

La tercera fotografia correspon a una classe de pàrvuls de l'Escola Pia de Sant Antoni de Barcelona. És del curs actual 2009-2010. Fundar a Barcelona va ser una aspiració des del primer dia d'haver arribat a Moià. S'hi entrà finalment el 1815, després de la guerra del francès. El col·legi es convertí en el cap i casal de la província, en un model, un estímul, un impuls per a la resta d'escoles. Els primers escolapis formaren el barri en un indret que, quan hi arribaren, estava quasi despoblat. La bata escolàpia i el bàsquet varen néixer a Sant Antoni.

Tres col·legis, doncs, que han contribuït més que cap altre a la formació de la província nascuda a Moià. Tres nivells d'ensenyament que han format generacions i generacions de catalans: amb secundària i professional o tècnica, primària i parvulari. Tot un programa per a formar i educar bons ciutadans.

Mirant el llibre per fora, abans d'obrir-lo, ja tenim una primera intuïció del que se'ns dirà en el text.

El projecte, que cinc escolapis napolitans iniciaren a Moià el 1683 tenia força, trobà col·laboradors: una educació per a tots, encarnada en una societat, alliberadora. De generació en generació s'ha transmès aquest projecte que avui continua.

Que algun dia es puguin afegir nous capítols a aquesta història i siguin una continuació d'aquest compromís social, d'aquest apropar-se al poble, d'aquest risc de fer costat a les iniciatives que van sorgint.

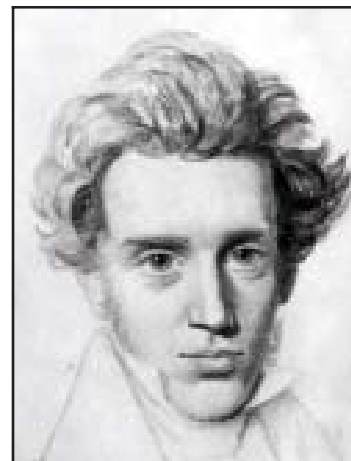
Si em posés a donar gràcies a totes les persones o entitats que m'han ajudat, no acabaria mai. Per tot i a tots, doncs: gràcies. ☺☺

Per desvetllar
la pregària

92

Josep A. Miró

Søren Kierkegaard

Filòsof i teòleg danès. Nasqué l'any 1813, i respirà de petit, gràcies al pare, un ambient devot i pietista que el marcà per sempre. Estudià a la facultat teològica luterana de Copenhaga. Des del principi del seu diari personal es mostra a la recerca de l'essència del cristianisme, que no és una qüestió intel·lectual sinó que troba la resposta només quan la persona es compromet amb l'Evangelí i es deixa transformar radicalment. Ell creu que els deures fonamentals del cristià són la recerca de la veritat i el combat espiritual. A causa de la fe va renunciar a l'amor humà que sentia. Publicà diverses sèries de reflexions amb el títol de «Discursos edificants», a més d'altres obres filosòfiques, teològiques i literàries. Els darrers anys de la seva vida se sentí fascinat per l'església primitiva, els escriptors místics i la imitació de Jesús. Morí en 1855 als 42 anys.

Oh Déu, Vós ens heu estimat primer.
Nosaltres en parlem com si ens haguéssiu estimat només una vegada el primer, en sentit històric.
Tanmateix ho heu fet incessantment, moltes vegades en el curs dels dies i durant la vida
Vós ens heu estimat sempre el primer.
Quan al matí ens despertem
i elevem cap a Vós el nostre esperit,
Vós sou el primer, Vós ens heu estimat primer.
Si em llevo a la matinada i tot seguit
elevo vers Vós el meu esperit i la meva pregària,
Vós ens precediu, Vós m'heu estimat primer.
Quan m'allunyo de les distraccions
i recullo la meva ànima per pensar en Vós,
Vós heu estat el primer. I sempre és així.
Però nosaltres parlem, desagraïts,
com si Vós ens haguéssiu estimat
d'aquesta manera, el primer, una sola vegada!

EDUCACIÓ

discurs en la concessió de la **Medalla de la Ciutat de Granollers**

Bona nit, senyores i senyors.

D'entrada i per damunt de tot, m'afegeixo en nom de l'Escola Pia de Granollers al reconeixement públic de les persones guardonades amb la Medalla de la Ciutat.

En segon lloc, vull mostrar l'enorme gratitud de tots els qui formem part de l'Escola Pia de Granollers al Ple de l'Ajuntament per l'honor que ens ha fet en concedir-nos la Medalla de la Ciutat.

L'atzar ha fet que un servidor es trobi aquí dalt rebent aquesta distinció en nom de moltes i moltes persones d'unes quantes generacions i, veritablement, un experimenta un cert «vertigen». Tots els esforços de les meves paraules es concentren, doncs, a intentar traslladar aquest reconeixement que fa el consistori a tots els qui, des de l'any 1933, han estat vinculats a l'escola i a la ciutat.

Podria fer memòria dels orígens de l'escola abans de la guerra civil; del tracte amb el Sr. Serrat i Bonastre per adquirir la casa que tenia al carrer Conestable; de l'engrandiment de l'edifici i de la construcció de l'església; de l'internat; de l'ampliació dels estudis que s'hi impartien; de la contribució de l'escola a la consolidació de l'handbol, el bàsquet o l'escoltisme; de les escoles d'estiu de mestres en època de clandestinitat; de la fusió amb el col·legi de les Verdunes...

Però permeteu-me que avui parli de persones i de vivències. Les escoles són un niu de relacions, d'emocions, d'experiències, d'amistats, de progressos i decepcions, d'aprenentatges. Però els records dels nens i nenes de l'escola de totes les èpoques van sempre acompanyats de cares. Cares d'escolapis, de mestres, de directores i directores, de monitors i monitores, de persones de l'administració i els serveis, de companys i companyes de classe, de pares i mares. Per a tots ells crec que és aquest reconeixement. Tots ells han ajudat a fer de l'escola un espai acollidor, tots ells han ajudat a fer de Granollers una ciutat educadora.

Diuen que la veritable educació d'una persona comença diverses generacions enrere. Ara que a la que et distreus ja et treuen una nova llei d'educació o un nou decret, potser caldria recuperar l'exemple de moltes persones que, des de la senzillesa, van saber mostrar als nens i nenes el camí per espavilar-se tots sols i només cal fer una ullada a aquesta sala per entendre que se'n van sortir prou bé.

I permeteu-me també que faci arribar un trosset d'aquesta medalla a tots els qui treballen actualment a l'escola. Com deia un escriptor, en qüestions d'educació només es perd el que es guarda i només es guanya el que es dona. I jo crec fermament que el que avui donen cada dia els mestres i altres professionals de l'Escola Pia i de

les altres escoles de Granollers és motiu, no d'una medalla, sinó de moltes medalles. En una societat en la qual tot es compra i tot es ven, en la qual tot es mesura en funció de la rendibilitat, és important que es reconegui el compromís dels mestres, el seu vincle emotiu amb cadascun dels nens i nenes, nois i noies que els arriben cada dia, amb la ferma convicció d'ensenyar-los uns valors que els portin a construir un món millor que el que han rebut.

El foment de la recerca, l'adquisició d'habilitats per moure's entre tanta informació, el treball per projectes, el treball cooperatiu, l'ús de les noves tecnologies, els valors i les actituds cíviques, el desenvolupament de les competències bàsiques, el foment de l'aprenentatge de les llengües estrangeres, el foment de l'esport i del lleure, la col·laboració amb l'AMPA i les famílies són alguns aspectes de plena actualitat que ens tenen ocupats en aquest moment.

I hem apostat clarament per projectes d'innovació com la incorporació de la música en els estudis obligatoris; per una unitat de suport a l'educació especial; per un projecte singular, el Fènix, en col·laboració amb l'Ajuntament; per la potenciació de l'atenció a la diversitat; pel foment d'activitats solidàries i de voluntariat.

Treballem també per la cohesió social amb la formació professio-

nal no reglada, amb PQPI d'administratiu, automoció o electricitat; amb la simulació d'empreses; amb els programes de renda mínima d'inserció, o amb la integració en el programa *Incorpora* de l'Obra Social de La Caixa.

I tot això només és possible amb la implicació de moltes persones, de dins i de fora de l'escola.

I si em permeteu, ara que s'acosten els Reis, voldria aprofitar el moment també per parlar del futur, per expressar uns desigs:

- ★ El desig de refermar per molts anys el compromís de l'escola de servir les persones, des del nostre caràcter propi, sense tenir en compte aspectes econòmics, de classe o de cultura.

- ★ El desig també per arribar a un món educatiu en què el tall entre escola privada i pública no existeixi.

- ★ La il·lusió d'aconseguir una escola on tots els nens i nenes tinguin les mateixes oportunitats d'arribar al seu màxim desenvolupament personal i a la plena felicitat.

- ★ La pretensió –il·lusa o no– que l'educació deixi de ser una arma llancívola d'interessos polítics de curta volada; que es deixi treballar el professorat amb tranquil·litat, a foc lent, des de la diversitat, i que es tingui la consciència que per millorar l'educació no n'hi ha prou amb canviar l'escola.

- ★ I finalment, l'anhel de ser una escola més de Granollers, i com a tal reconeguts i acceptats, i cridats al costat de les altres escoles a aconseguir uns ciutadans cada dia més reflexius, responsables, crítics, autònoms, respectuosos, morals i compromesos amb el món que els toca de viure.

Moltes gràcies! ☺☺

ESCOLES

Miquel Luque

El Punt / 29 desembre 2009

■ Cristina Roca serà la primera dona que ocuparà el càrrec de directora gerent de l'Escola Pia de Terrassa al llarg dels més de cent anys d'història. A partir del 8 de gener, substituirà Antoni Burgaya, que marxa després de 17 anys i que ara se'n va a dirigir l'Escola Pia Balmes, de Barcelona. Com a director pedagògic, Burgaya va estar cinc anys a Terrassa. Ara feia 12 anys que n'era director gerent. En total, feia 17 anys que estava a l'Escola Pia de Terrassa. A partir del 8 de gener, Burgaya serà el nou director de l'Escola Pia Balmes de Barcelona. «Em va semblar que era un nou repte i em fa il·lusió acceptar-lo», va assenyalar el director del centre, que malgrat tot va admetre que per la seva trajectòria a Terrassa «em sap greu per tots els amics, amb els quals no tindrè tanta relació».

Respecte al seu pas per l'Escola Pia de Terrassa, Burgaya considera que deixa una escola oberta que ofereix molta participació en la gestió. A més, ha aconseguit impulsar el tractament de la diversitat dels alumnes. Així mateix, ha fomentat el sanejament de l'edifici. «Em sento molt reconegut i estimat pels meus companys i per les famílies», va assenyalar. Si més no, Burgaya ha estat el director que ha ocupat més anys el càrrec.

El 8 de gener s'incorpora a Balmes, on haurà de conèixer el claustre de professors, el personal, les famílies i els alumnes. Sobre la seva substituta, recorda que va ser alumna de l'escola i que ja fa uns anys que era la directora d'educació infantil. «Les persones es posen per la seva competència», va apuntar Antoni Burgaya, que encara passarà per Terrassa un cop a la setmana per alleujar el traspàs.

L'elecció de Roca va ser obra de la institució titular. Però el director va valorar positivament que Terrassa sigui una escola que generi moltes persones amb caràcter directiu. Susanna Soler serà qui ocuparà el càrrec de directora d'educació infantil, substituint Cristina Roca. ☺☺

Vint-i-quatre hores d'«observança regular» d'un escolapi

Joan Florensa

Els temps canvien. La vida de les comunitats escolàpies de casa nostra es diferencia molt de com era ara fa, posem per cas, cinquanta anys. La regularitat d'abans havia donat nom a l'expressió «observança regular», la qual cosa volia dir que el religiós s'ajustava a l'horari i a la marxa de la comunitat. Aquelles formes no tornaran, són història.

Crec que pot ser interessant recollir el ritme diari d'una època passada. Pels que ho visquérem, serà recordar la nostra joventut; per als que han arribat després, pot ser un motiu per adonar-se que l'Escola Pia camina, és un ésser viu que es transforma.

Quam dilecta

Uns cops a la porta em desperten. És hora de llevar-se. L'hora varia segons l'horari que té fixat la comunitat, el dia de la setmana (dia de classe, festiu, de vacances) o l'estació de l'any (estiu, hivern).

Acostumava a ser un germà el qui trucava a la porta per despertar. Era un dels seus oficis que l'obligava a matinar uns minuts més que la resta. Ho feia amb el nus dels dits, amb una maça o amb una matracca (en aquest cas no picava a la porta, sinó que es passejava pel corredor). En algunes portes hi quedaven els senyals dels instruments emprats repetidament. Els diumenges o festius acostumava a despertar-se mitja hora més tard que la resta de la setmana. Si al ves-

pre hi havia algun acte que s'allargava molt i s'havia d'anar a dormir molt més tard del normal, el pare rector benignament deia «demà, que no despertin» i tothom feia un respir de satisfacció. Alguna vegada havia passat que precisament el germà encarregat de despertar ja se n'havia anat a dormir sense assabentar-se de la novetat i a l'hora acostumada passava a trucar a les portes. Quins mals pensaments et venien aleshores: pobre germà!

A la trucada del despertador, s'havia de contestar «Deo gratias». El germà despertador deia «Oración». Era un acte bilingüe: llatí i castellà.

Quan entràvem al noviciat ja ens deia el pare mestre que, immediatament de contestar «Deo gratias», s'havia de saltar del llit com si hi hagués foc a dintre. Però s'hi estava tan

bé a dintre, especialment a l'hivern, que s'acostumava a ronsejar uns minuts; més d'un s'hi havia quedat adormit altra vegada.

En treure els peus del llit s'havia de recitar el salm 84, el qual en llatí comença «*Quam dilecta tabernacula tua, domine*» –«Que n'és, d'amable, el teu temple, Senyor de l'univers»-. S'havia de recitar en veu alta de manera que es pogués oir des del corredor. Però en aquells moments de despertar-se, la veu s'anava baixant i més d'un cop, el salm quedava a mitges. El glòria es deixava per a un altre moment.

El despertador acostumava antigament a portar un llum de ganxo per caminar pels corredors de la casa a aquelles hores del matí, sobretot a l'hivern, hores abans de clarejar. S'il·luminava amb un llum de ganxo, el que en castellà en diuen «*candil*». Això unit a les dues primeres paraules del salm que es recitava va fer que aquest salm 84 fos conegut en l'argot escolapi com «*Candileta*»: q(u)amdile(c)ta; s'enllaçava el llum del despertador amb el títol del salm.

Recordo que el pare Josep Guañabens explicava que quan ell era novici (1892-1894) i encara no hi havia electricitat, quan al matí o al vespre anaven en fila pels corredors i per les escales, el germà que feia d'horari era qui portava el llum de ganxo. Anava al davant i havia de posar el llum al seu costat de manera que coincidís al centre del corredor o escala a fi d'il·luminar una mica tothom; a

vegades, però, com qui es distreu, se'l posava davant, deixant a les fosques el corredor o escala; sempre hi havia algú que s'entrebancava i feia una mica de gresca que era el que l'horari havia pretès.

Si hom passava mala nit o no es trobava bé, podia penjar un paper a la porta perquè no el truquessin: «He passat mala nit». El germà no trucava i avisava al pare rector de la situació. Això creà certa picaresca. Algun llest posava el paper a la porta el vespre abans d'anar a dormir i així es llevava més tard. Però no s'enganyava a ningú.

Hi havia mitja hora per rentar-se, vestir-se i arreglar-se. En algun lloc es demanà que aquestes funcions només duressin vint minuts. No resolien gaire més el problema de la manca de temps per dormir.

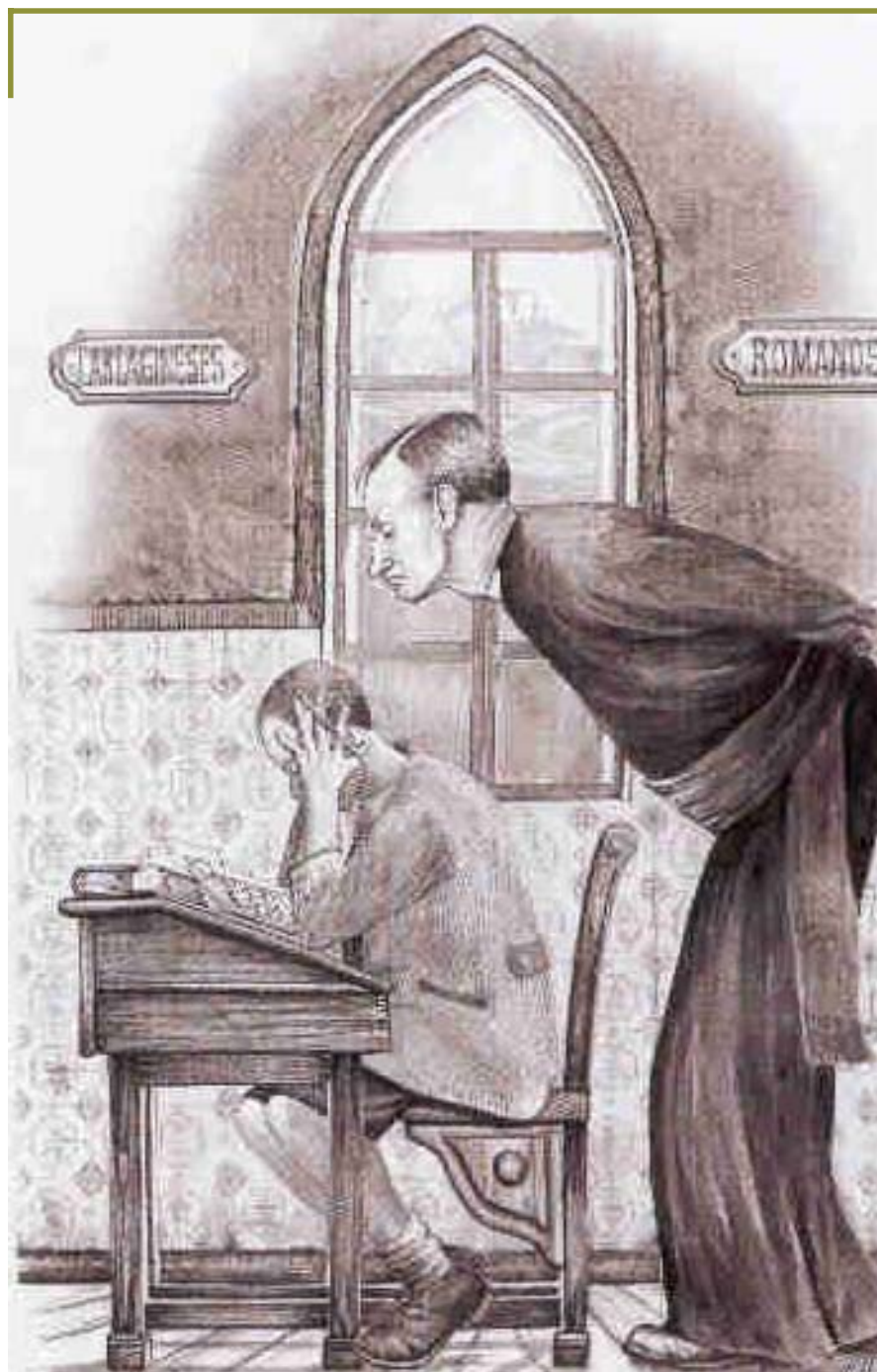
Durant segles, per a rentar-se hi havia una palangana sobre un peu metàl·lic i un gerro que s'havia d'anar a omplir a una aixeta dels serveis comuns. Amb el progrés de la societat es passà a tenir en cada habitació un lavabo amb aigua corrent i finalment s'acostumà a disposar de servei complet en cada habitació: lavabo, dutxa, servei. Els temps, els costums de la societat i les necessitats de l'edat ho han anat portant.

Antigament hi havia una única banyera amb dutxa per a tota la comunitat: pocs ho utilitzaven cada dia.

L'hàbit escolapi

Tots els religiosos tenien el seu hàbit o vestimenta pròpia. Era un signe distintiu del qual cada u se'n gloriava i n'accentuava les diferències amb la resta. Els hàbits religiosos masculins evolucionaren a través dels segles. Els costums socials, la higiene, els tipus de teixit que es fabricaven, etc., tot influí en els canvis. No en tenim descripcions detallades de diferents èpoques de la nostra història i per això ens hem de limitar a l'hàbit que hem conegut a meitat del segle XX.

Hi havia una bona varietat de models de la sotana escolàpia. Cada província tenia la seva particularitat. Quedem-nos amb la de Catalunya.

L'hàbit estricte era molt senzill: sotana i cenyidor. La sotana era ampla, únicament tenia forma a l'espatlla, la resta quedava oberta i penjant. Es tancava per davant amb dos gafets: un al coll i un altre subjectava la part dreta a l'esquerra per dintre. Quedava de manera que podies entrar-hi la mà per tot el tors, fins a la cintura on estava ja cosida. Era fàcil vestir-se-la. Més d'un sobre el pijama s'hi posava la sotana i el cenyidor per anar de pressa després d'aprofitar fins l'últim minut per estar al llit.

Les butxaques laterals a l'altura de les dels pantalons, eren molt grosses, de manera que hi cabia un llibre

de mig format o coses semblants. L'amplitud de la sotana a més permetia que no es notés el volum del que hom portava a la butxaca. Al costat de l'entrada a les butxaques laterals hi havia una obertura que permetia ficar la mà a la butxaca corresponent dels pantalons. Per a petites coses hi havia la butxaca de l'interior de la sotana a l'altura del pit a la qual s'hi accedia per l'obertura de la part del tors.

Normalment cada religió tenia dues sotanes: la de cada dia i la de les festes. Amb l'ús de cada dia la part de seure es tornava lluent i no feia gaire goig. S'optava per aixecar-la o arre-

mangar-se-la fins a la cintura quan hom seia. Més d'una vegada, en aixecar-se del seient, la sotana quedava replegada a la cintura per la part posterior i l'espectacle era d'allò més grotesc: una mostra de pantalons.

El cenyidor havia de donar tres voltes a la cintura, segons la tradició —com les tres persones de la Santíssima Trinitat—, i penjar els dos extrems pel costat esquerre: era un distintiu amb altres religiosos que portaven el nus a la dreta. Després de la restauració de l'orde el 1845, el nus s'acostumà a fer a darrere i d'allà penjaven els extrems. En fundar-se el 1879 les cases centrals d'estudis per a tots els juniors espanyols, els catalans es distingien de la resta per portar el cenyidor nuat a l'esquena amb un llaç cridaner. Per uniformitat, es decidí a Catalunya que també portarien el cenyidor a la part de davant i a l'esquerra, sense llaç, només nuat. Alguns religiosos ho veieren com una novetat inacceptable i costà temps i ajuda arribar-se a la uniformitat. El pare Jaume Casanovas portava el cenyidor nuat davant a l'esquerra, però es feia arribar una punta a darrera i allí el feia penjar un bon tros. Deia que així mantenia la tradició catalana.

El cenyidor podia ser de roba cosida o d'un trenat especial. L'amplada no estava determinada, tenia uns 10 centímetres.

Antigament es portava el cap cobert, era un costum general dels homes (barret, gorra o barretina). Entre els escolapis, els clergues es cobrien amb un bonet i els germans operaris amb un casquet de roba, rodó. El bonet d'estil espanyol tenia quatre punxes, no era plegable ni flexible (si hom s'hi asseia a sobre, l'aixafava), mentre que l'italià en comptes de punxes tenia tres aletes i la quarta quedava sense res; era plegable, de manera que es podia ficar a la butxaca. El bonet era com una corona de cartró que es cobria amb tela, la qual a més tapava la part superior. El bonet que portàvem a Catalunya tenia les punxes poc pronunciades; els d'altres províncies espanyoles eren molt altes i cridaneres. Hi ha algun dibuix antic de religiosos catalans amb un bonet amb punxes ben altes. Les formes canviaren amb el temps.

Després de la guerra de 1936-1939, el bonet anà caient en desús. Només es portava en els actes litúrgics. El sacerdot l'havia de portar per anar a celebrar la missa des de la sagristia fins al peu de l'altar; no el tornava a prendre fins acabar l'eucaristia i fer camí cap a la sagristia.

Per sortir de casa s'emprava el mantell i el barret anomenat teula. Tradicionalment el mantell o «manteo» arribava fins al genoll. A la segona meitat del segle XIX s'allargà fins als peus i s'amplià de manera que era una peça circular; se substituï la cinta que a nivell del coll la subjectava per un fiador o «escanya vicaris». El mantell donava elegància i ostentació.

Els anys de la II República Espanyola (1931-1936) s'introduí l'abric o «dulleta». Era fins als peus, es creuava al davant i es tancava amb botons. Com la sotana, només tenia forma a l'espatlla. Tenia dues butxaques que comunicaven amb les de la sotana.

El barret de capellà, o teula, usat pels escolapis era comú a la resta de sacerdots. Fins al segle XX les ales laterals es plegaven cap amunt, com en el barret del JR; després es van aplanar i eren dures. La part superior tenia la forma ovalada i s'ornava amb una cinta que els més elegants substituïen per uns cordonets que penjaven (com els dels bisbes, però negres).

El barret donà peu a moltes anècdotes. Em trobava a la plaça de Cata-

lunya de Barcelona cantonada a la ronda de Sant Pere, on avui hi ha el xamfrà de El Corte Inglés. Una ventada se m'emportà la teula voravia avall, rodolant. Vaig córrer al seu darrere sense aconseguir atrapar-la fins que un senyor li posà el peu a sobre i el dominà: era davant de la Telefònica. Quina vergonya! No he usat més la teula.

Quan a finals de la dècada dels anys cinquanta s'anava introduint el costum de prescindir de barrets —el mateix passava a la societat civil— un religiós per a desprendre-se'n el deixà voluntàriament al tren. Uns dies després, en un acte inusual de servei per part de Renfe, el tornaren a la comunitat. Algun altre passatger havia conegut aquell religiós i l'entregà a l'estació següent indicant en quina comunitat estava aquell religiós. Pudeu imaginar la gràcia que li va fer quan a la porteria li entregaren la teula.

Per evitar que la llana de la sotana encetés la pell del coll, es protegia amb un collet blanc emmidonat que sortia uns mil·límetres. Els anys cinquanta del segle XX es va substituir aquesta peça per una tira de plàstic blanc que es cosia al coll de la sotana.

Amb aquesta vestimenta es podia fer goig. Però també generava hàbits que, en deixar d'usar-los, delataven. Això va comprometre més d'un religiós els anys de la persecució religiosa (1936-1939) i va caldre readaptar-se quan deixàrem la sotana pel vestit seglar. Per exemple: en pujar escales, calia aixecar-se una mica la sotana amb una mà per no trepitjar-la i caure; si, estant assegut, et queia quelcom, separaves els genolls per evitar que l'objecte caigués a terra. En comptes de posar les mans a la butxaques que quedaven baixes, es posaven entre el cenyidor i la sotana traient el dit gros a fora, cap als costats.

Sobre la roba interior no hi havia cap prescripció: cadascú vestia com volia o podia. Una peça que creà problemes en prescindir de la sotana foren els pantalons. Com que no es veien, no es tenia gaire mirament en la qualitat; no hi havia cap necessitat de portar-hi la ratlla; eren curts, fins al

turmell a fi que no sortissin per sota de la sotana. Més d'un passà vergonya els primers mesos d'anar sense sotana per culpa dels pantalons o del poc o nul mirament de qui els portava, no s'havia cordat tot bé.

Per abrigar-se, els escolapis hem usat durant molt de temps l'esclavina i el «ropón». La primera és una peça prou coneguda. El costum era que cada any es començava a posar-se la el dia de Tots Sants; no escalfava tot el cos sinó únicament el tors; es plegaven les mans de manera que s'hi possessin dintre i així s'aprofitava l'autocalefacció. Com la resta de l'hàbit era de color negre i se subjectava al coll amb un gafet com els de la sotana. En alguns moments, com al menjador, la part davantera de l'esclavina destorbava i se't podia ficar al plat de la sopa; per això s'acostumava a aixecar les puntes cap a l'espatlla.

El «ropón» era una vestimenta de la llargada de la sotana, sense mànigues i amb esclavina (solta o cosida); per la part de davant es tancava amb uns botons fins a la cintura; no tenia butxaques sinó unes obertures que comunicaven amb les butxaques de la sotana. S'usava per estar dintre de casa, no per a sortir al carrer. Abrigava molt, però era un pes i volum que destorbava els moviments.

Esclavina i «ropón» anaren caient en desús després de la guerra civil, en part per qüestió econòmica i en part perquè la convivència de molts religiosos amb famílies durant el temps de persecució, va fer que s'adoptessin costums de la vida civil. Les estufes ajudaren a passar el fred.

Alguns religiosos empraven un guardapols sobre la sotana. Uns eren llargs fins als peus, altres se'ls feien arribar només als genolls. Acostumaven a ser de color negre tot i que amb els anys s'introduïren altres colors perquè es compraven en el mercat.

L'oració del mati

Mitja hora després de despertar, tocava la campana de comunitat o el timbre convocant a l'oració. Aquesta es tenia a l'oratori de la comunitat (si n'hi havia a la casa) o al cor de l'es-

glésia o al cor del presbiteri. L'estació de l'any marcava en algunes comunitats el lloc, perquè el cor acostumava a ser un lloc fred i impossible d'escalfar; aleshores s'habilitava un altre espai amb estufa. Tothom tenia el lloc assenyalat i fix.

El superior donava el senyal amb un copet del nus dels dits al seient o reclinatori i l'hebdomadari o encarregat de dirigir la pregària començava amb el rís de l'*Angelus*; després es recitava a dos cors –hebdomadari i comunitat– el salm 50 («*Miserere*») i l'hebdomadari llegia a continuació el primer punt de la meditació segons constava en el *Liber precum* –llibre amb totes les pregàries pròpies de l'Escola Pia–. Fins aquí s'estava agenollat, i després d'uns minuts de silenci el rector feia un senyal i tothom s'asseia i l'hebdomadari llegia el segon punt. Un temps després llegia el tercer punt. Poc abans d'acabar la mitja hora de la meditació, el superior feia un senyal i tothom s'agenollava novament: era el temps del col·loqui personal. Amb un nou senyal l'hebdomadari recitava una oració final amb l'antífona mariana pròpia del temps.

Els temes de les meditacions fixes per a cada dia de la setmana eren aquests: diumenge, la resurrecció de Crist; dilluns, institució de l'eucaristia i oració a l'hort; dimarts, la captura de Crist; dimecres, Crist assotat a la columna; dijous, coronació d'espines; divendres, la crucifixió, i dissabte, desclavament i sepultura de Crist. El diumenge, en l'època que nosaltres

hem conegut, es llegia un comentari sobre l'evangeli del dia del llibre de Bauer (si no recordo malament): era un text espès, d'esperit litúrgic, més llarg que els punts d'entresetmana; de totes maneres s'agraïa que cada setmana sentíssim una cosa diferent: només es repetien cada any.

Ens deien que els punts sobre la passió de Crist de cada dia eren una tradició des de la fundació de l'orde, que era com volia la meditació el fundador sant Josep Calassanç. No crec que sigui una tradició des del principi sinó que foren escrites durant el segle XVIII o XIX. Calassanç, a les constitucions escrites el 1622, parla de contemplació i no de meditació i afegeix que es faci segons sant Pau: aquest apòstol no parla dels passos de la passió de Jesús (aquest tractament és el dels evangelis), sinó que Pau fa teologia i no narració d'uns fets (no parla de judicis, ni de flagel·lació, ni d'enterrament, etc.).

No és ara el moment de fer una investigació del tema, sinó simplement que voldria indicar que el disgust que hi havia per aquella lectura tan repetida d'aquell tipus de punts de meditació, tal vegada no era sols dels religiosos dels anys quaranta i cinquanta, sinó que tal vegada ni el mateix Calassanç els hauria acceptat.

Es demanà amb insistència un canvi en els punts de meditació. Per exemple que es deixés a la lliure elecció de cadascú. No es va permetre de cap de les maneres i com que només s'encenia el llum per a l'hebdomadari quan havia de llegir un punt, no hi havia manera de llegir res a les fosques. Quan el dia era molt llarg, si hi havia alguna finestra que il·luminés el suficient, tal vegada algú podia aventurar-se a portar un llibre i llegir-ne algun punt. Algun rector fins i tot en aquest casos cridava l'atenció.

Es presentaren proposicions als capítols provincials, s'aprovaren a Catalunya, però el pare general de l'època ho tombava perquè no s'ajustava a la regla (el que es demanava precisament era canviar la regla).

Gràcies a una proposició aprovada en el capítol provincial de 1961 es va aconseguir l'autorització de poder

portar cadascú un llibre per a la meditació. El superior deixava el llum encès uns minuts més del normal perquè cadascú llegís els punts que preferia. Tot depenia de la voluntat del superior: uns deixaven el llum encès tot el temps, altres el restringien a uns pocs minuts; calia esperar el bon temps, quan la llum natural entrava per la finestra i permetia llegir tranquil·lament. Una vegada trencada la regla, ja es produí la llibertat completa i adéu-siau els tradicionals punts.

A córrer

Després de la meditació venien les presses. Tocava córrer perquè s'havia d'anar a celebrar la missa a unes religioses o a una capella o a una parròquia ràpidament i tornar per ser-hi a l'hora de començar les classes. Normalment els sacerdots més grans es quedaven a casa i celebraven la missa a la capella de la casa o a l'església pròpia. Un es reservava per a la missa dels nois, la qual es deia a l'entrada d'aquests a l'escola, a primera hora.

Aquestes sortides eren com un llampegueig alliberador. Després de passar un dia sencer tancat a casa i ficat un bon nombre d'hores a la classe, poder sortir al matí amb fred a l'hivern, amb fresca a la tardor i primavera i amb una mica de calor a l'estiu, refrescava la ment i portava a un món diferent. Es coincidia amb les mateixes persones pel carrer, les quals també anaven a la seva feina: una paraula o una salutació, repetides dies, mesos i anys, creaven una certa complicitat d'amistat sense saber ni uns ni altres qui eren.

Els anys quaranta, la postguerra, anys de patir gana, tothom volia anar a celebrar a algunes monges que oferissin esmorzar al celebrant. Era la manera d'omplir l'estómac una vegada al dia. Aleshores els que anaven fora de casa eren el religiosos més grans, mentre poguessin caminar. Era un privilegi anar a celebrar missa a unes religioses que donessin esmorzar. Quan a la comunitat ja hi va haver el necessari, va tocar als joves anar a les monges.

Com deia, calia córrer perquè a 2/4

de 9 o a les 9 s'obrien les portes de l'escola i començava a entrar la mainada. Els mestres i professors havien d'estar al seu lloc.

A la ciutat de Barcelona les distàncies eren a vegades força considerables i s'hi havia d'anar amb tramvia. Els anys cinquanta es compraven amb aquest pretext algunes motocicletes que servien després per a molts altres usos.

El que no esmorzava a les monges on celebrava la missa o els que es quedaven a casa, prenen l'esmorzar a casa mateix. El desdijuni no ha estat mai un acte de comunitat entre els escolapis, sinó cosa individual. Cadascú s'espavila i de la cuina o de la nevera pren el que creu necessari. En els col·legis en què a aquella hora hi havia cuiner, era freqüent demanar una truita de dos ous, no gaire feta, per sucar-hi pa. La llet no hi faltava quasi mai en aquella hora..

La meditació, la celebració de l'eucaristia i l'esmorzar eren els actes en què tothom es trobava a primera hora del dia. Després, cadascú anava a la seva feina, es dispersava.

A migdia, dinar

Un quart d'hora abans de dinar tocaven la campana o el timbre i tots ens reuníem a la capella o oratori. Agenollats, es feia l'examen de consciència

amb el següent ritual: després d'una oració d'acció de gràcies l'hebdomadari deia: «*Levantemos la mente a Dios, y hagamos atentamente el examen de conciencia*». Era curiós que mentre la majoria de pregàries es feien en llatí, de tant en tant hi havia aquests advertiments que l'hebdomadari havia de recitar en castellà: així es conservaren sempre i han quedat en la nostra memòria. Una altra breu oració i tothom s'aixecava i cap al menjador.

Al menjador hi havia una sola taula en forma de U. A la part estreta s'hi asseia el pare rector i altres superiors i religiosos més antics. Sempre es guardava l'ordre de vestició (després es canvià pel de professió). Cadascú tenia un lloc assignat i si faltava algú es deixava el lloc buit. En comunitats petites, la taula era única, allargada i s'hi asseien als dos costats, presidint el rector al cap de taula. En la comunitat del noviciat (més encara a les cases centrals d'estudis), hi havia diverses taules que es col·locaven segons el nombre de religiosos que hi havia, tenint en compte la forma d'U i la presidència del rector.

Antigament a l'hora de menjar s'havia de tenir el cap cobert amb el bonet. Als nois una mica grans que arribaven a una comunitat i es trobaven amb tots els religiosos al menjador amb el bonet calat, els cridava molt l'atenció. Era un anacronisme, cosa fora de lloc. Després de 1939 es va

anar perdent aquest costum, en part per motius econòmics: així s'estalviaven els bonets. Com que era l'únic lloc on es portava, els religiosos se'l deixaven sobre els barrots de sota el seient de la cadira

Deixem de parlar de la sala-menjador i anem als religiosos que, en fila índia, anaven entrant per ordre de vestició al menjador i es col·locaven al seu lloc, i esperaven dempeus. La gana s'havia despertat amb la feina del matí i l'estómac demanava posar-hi alguna cosa. Per això es feia una mirada, de reüll, per comprovar què hi hauria per alimentar-se.

El superior recitava una pregària (en altres províncies resava aquestes oracions l'hebdomadari, però a Catalunya sempre ho va fer el superior). S'acabava amb aquesta exhortació: «*Una Ave Maria por la conversión de los infieles*», que resava cadascú en veu baixa. El «*Sub tuum præsidium*» i a seure.

Durant el menjar, un dels religiosos llegia en veu alta. Primerament uns versets de la Bíblia vulgata llatina i després algun llibre. El lector, amb les mans juntes sobre el pit començava dient: «*Acordémonos, padres y hermanos, de estar atentos a la lectura; porque en la hora de la muerte se nos pedirá estrecha cuenta del fruto que hubiéremos dejado de sacar*». Tothom escoltava aquesta exhortació en silenci i quiet, sense fer res. Tres vegades segons les Regles, però una o dues segons la realitat pràctica, el lector interrompia la lectura i deia altra vegada amb les mans juntes: «*Acordémonos, padres y hermanos, de la hiel y vinagre que gustó el Redentor del mundo en el santo leño de la cruz*». També els comuns interrompien el que estaven fent –servir a taula, servir-se de la plata, menjar– i amb les mans juntes i el cap cot escoltaven les paraules del lector. Si el lector no era prudent i no feia un interval entre les últimes paraules del llibre i l'exhortació, acostumava a generar un batibull i caiguda d'estris.

A les cases de formació –noviciat, juniorat– els lectors eren aquests joves i la lectura es perllongava durant tota l'estona del dinar, excepte els dies assenyalats en què es dispensava

un temps de lectura i es deixava enraonar. Hi havia el primer i el segon lectors que s'alternaven una estoneta cadascú durant l'àpat. En les comunitats sense formands, el lector era un dels religiosos més joves i el temps de lectura no es perllongava tot el dinar, sinó una estona. Quan el superior volia interrompre la lectura i deixar enraonar, acostumava a dir al lector: «*Vaya a la mesa*».

La lectura s'anà perdent després de 1939. Tothom arribava al menjador cansat de les tasques del matí i calia refer les energies per poder continuar a la tarda en la mateixa línia. Si no es descansava a mig dia, no hi havia forces per després. Als anys seixanta, ja no crec que es llegís en cap comunitat.

Costava molt estar atent a la lectura, sobretot si els llibres eren pesats o soporífers de per si. Era preferible atendre al plat. S'escollien els llibres de les novetats sobre la història de l'Escola Pia, història de l'Església. Per fer-ho més amè, algun rector feia llegir novel·les de temàtica eclesiàstica, com *Don Camilo*: aquests es feien interessants. Alguns religiosos ho criticaren com a frivolitats impròpies d'una casa religiosa.

Una anècdota, sense dir noms. Un rector no aconseguia que els religiosos continuessin el tema de conversa que encetava; ningú no li contestava. Això durà uns quants dies i el dinar es convertí en un llarg silenci. Tot d'una, un dels religiosos de mitja edat agafà el llibre i es posà a llegir en veu alta. La resta de la comunitat ho agraià amb un somriure.

El superior feia un senyal, tots es posaven dempeus i s'acabava el dinar amb una pregària. Les últimes paraules del superior eren en llatí: «*Deus [o Dominus] det nobis suam pacem*»

i tots responien amb un «*Amen*». Hi havia un religiós que aleshores acostumava a acabar-se un glop de vi que s'havia deixat al got. Un company li preguntà per què esperava aquell moment i no es bevia el vi abans d'aixecar-se de taula. Respongué que ell era obedient a les paraules del rector quan deia «*s'ho empassa*» (deformació humorística de «*suam pacem*»).

Un germà (si n'hi havia a la comunitat) s'agenollava al final de la taula i deia: «*Acordémonos, padres y hermanos, de meditar la muerte y pasión de nuestro Redentor Jesucristo; porque este es el verdadero camino para ir al cielo*». Aleshores ja es podia abandonar el menjador o refectori.

A la casa noviciat de Moià hi havia una trona per al lector. En aquells anys en què no hi havia mitjans electrònics per enfortir la veu, tot depenia de la força del lector i de la seva bona orientació. L'escala s'havia construït dintre del mur que donava a l'hort: era prou ample per permetre aquesta buidada. Una porta a la part baixa, obria i tancava el pas; s'obria cap a dintre de l'escala. Al final de l'escala, el seient per al lector s'aixecava perquè l'espai era molt reduït dintre de la trona, de manera que no es podia estar dret i el seient col·locat pla. Un bon dia el lector, pensant que tenia el seient fixat pla, s'assegué, quedà en fals i va caure escala avall. Com que la porta estava tancada i s'obria cap a dintre, quedà arrambat a la paret del fons de l'escala, amb la porta a la mà esquerra i les cames sobre els graons de l'escala: plegat en forma d'una V. El cos del lector impedia obrir la porta des de fora. La feina que hi va haver per recuperar-lo. Un company bon escalador, s'enfilà per fora fins a la trona, baixà l'escala i pogué ajudar el lector a aixecar-se. Tot plegat un gran enrenou, sense cap dany. Naturalment que aquell dia no hi va haver més lectura.

També a Moià, en temps de gana, les patates eren l'aliment fonamental i quasi únic. El cuiner se les enginyava per variar la forma amb els escassíssims ingredients de què disposava. El venerable pare mestre ens ensenyava i obligava a posar-nos el tovalló de la manera següent: una

punta del tovalló al coll, ficada entre la sotana i la pell. La punta oposada es col·locava sobre la taula formant un triangle i a sobre s'hi posava el plat. Així no queia res a terra ni s'embrutava la taula. Tots els novicis ho fèiem igual. Tot, però, té els seus inconvenients.

Un bon dia per primer plat a l'hora de dinar hi havia puré de patata. Quan el primer dels servidors tornà a taula, es col·locà el tovalló de la manera reglamentària i se serví les cullerades corresponents del puré de patates. En realitzar aquesta última operació, amb la màniga de la sotana tirà a terra la seva forquilla. S'ajupí per collir la forquilla sense treure's el tovalló del coll. El plat arrossegat pel tovalló li va caure a l'esquena: El novici ajupit i amb el plat enclastat a l'esquena feia una impressió extraordinària. Fins que arribà un segon servidor amb la tasca acomplerta, el primer no es va alliberar del plat a l'esquena. La sotana li quedà ben galdosa.

La quiete

La «quiete» és la sala comuna de descans i distracció. Avui està monopolitzada per la televisió. Tradicionalment ha estat un espai de relaxació, per anar-hi a fullejar el diari, per fer petar la xerrada amb un company durant uns moments, entre classe i classe.

Els moments que més comunament s'hi va són després del dinar i del sopar. Aleshores es perllonga la sobretaula del menjador. A migdia era anys enrere el moment de prendre una copeta, de fer el cafè, de fumar un bon cigar. S'hi celebraven els sants i els aniversaris o altres diades a commemorar.

En dies de bona temperatura, als vespres se celebraven les vigílies de les festivitats importants, especialment la de Sant Joan: la revetlla. Una beguda típica era la «bola». Cada religió tenia la seva fórmula que considerava un secret intransferible, però més o menys consistia en una base de cervesa o de cava (depenia de la categoria de la celebració) a la qual s'hi afegia anís, algun licor, conyac (aleshores encara es podia dir així). S'elaborava en una olla i s'hi

anaven afegint els elements secrets que donaven un gust especial a l'elaboració. Se servia amb un cullerot al vas de cada individu. Servia per animar i allargar la conversa. El lloc on es prenia era normalment en un espai obert, com un terrat, jardí o terrassa, segons el col·legi. Com que la bola no era una beguda habitual, tothom esperava el dia que tocava prendre'n. Els que es consideraven mestres elaboradors, dies abans ja l'anunciaven i proclamaven com millorarien el gust de la propera.

Quan no hi havia ni estufes a les habitacions ni menys encara calefacció, la «quiete» era un lloc per escalfar-se una mica davant els rigors de l'hivern, ja que acostumava a haver-hi una estufa de llenya, de carbó, d'esclòfia. S'encenia a la tarda, però la sala no es refredava com la resta de la casa, excepte aquells llocs en els quals hi havia algun delerós de l'aire pur que obria de bat a bat totes les finestres i portes perquè la sala es ventilés i refredés. Sempre trobaven que feia pudor. Com si hi hagués molta diferència entre morir de pudor –seria millor dir-ne aire viciat– o de fred.

La «quiete» és també la sala noble. Allí s'hi celebren els capítols locals i les reunions de comunitat. Aquelles parets sabien de moltes discussions, de determinacions i de decisions que han canviat la vida de la casa. Allí s'ha parlat de l'escola, dels alumnes, de la manera de millorar-los. Les parets de la «quiete» són els testimonis muts de bona part de la vida de les comunitats: les celebracions festives, igual que les determinacions serioses.

«Quiete», adverbi llatí que equival a tranquil·lament, plàcidament. Lloc, doncs, per estar en pau o per a retrobar-la, per avenir-se amb els germans, per connectar amb els problemes de la casa, de l'escola, de la corporació, de la societat. Pau no és desinterès, sinó quietud interior per transmetre-la als altres.

El capítol de culpes

El capítol de culpes només era per als novicis i juniors en les cases de formació. A les comunitats havia desaparegut feia temps quan les nostres generacions entràrem a l'Escola Pia.

Hi havia dos capítols de culpa: l'un era un acte privat dels novicis o juniors i l'altre tenia lloc al menjador davant de la comunitat; tenien lloc els divendres, l'un abans de l'oració del vespre i l'altre abans de començar el dinar.

A l'oratori respectiu, els novicis o juniors s'agenollaven i anaven dient una falta, una sola: «Padre, me acuso de...». L'ordre dels acusadors en el noviciat era lliure, s'acusava qui volia: el pare mestre es fixava en els que s'acusaven i si algú no ho feia uns quants dies seguits, l'advertia. Les faltes de les quals hom s'acusava havien de ser externes, de cap manera internes. Les més freqüents eren d'haver trencat el silenci i, en el noviciat, d'haver parlat en català. L'acte acabava amb unes paraules d'exhortació a millorar o amb un advertiment o retret concret del pare mestre.

Sempre hi havia situacions gracioses. Un novici s'acusà dient: «Padre, me acuso de haber mirado por la habitación de la ventana». Les rialles

del grup –també del pare mestre de novicis– provocaren que s'acabés l'acte.

El divendres, tant en el noviciat com en el juniorat, hi havia capítol de culpes al menjador després de la benedicció de la taula i abans de començar a dinar. Els pares i germans professors de solemnes asseguts als seus llocs i els juniors o novicis agenollats. Per ordre de vestició s'anaven fent les autoacusacions fins que el pare rector feia un senyal perquè s'acabés. No s'acostumava a fer cap reflexió final. Després del senyal del superior, tots a seure i a dinar, que ja hi havia gana.

Un cas que durà uns quants anys va donar-se a la casa central d'Albelda de Iregua. El pare Navarcorena era un religiós ancià, bon home, carlí de soca-rel, senzill i pobre; vestia roba vella i el calçat que portava era una desfeta. Residia a Albelda per atendre les confessions dels juniors ja que no intervenia en cap classe ni activitat d'ells. A vegades era exagerat en qüestions de pobresa i aquesta dèria s'anà accentuant any rere any. Un junior un bon dia s'acusà d'haver trencat un got. El pare Navarcorena es posà neguitós i féu senyals de desaprovació amb el cap. La cosa va fer gràcia i quan algú s'acusava d'haver trencat algun objecte tots miràvem al pare Navarcorena. Un dia uns quants es posaren d'acord d'acusar-se l'un rere l'altre d'haver trencat alguna cosa. El pare Navarcorena passà de gesticular amb el cap a fer-ho amb les mans i els braços enlaire. Fins que un va dir: «*Padre, me acuso de haber roto...* –en aquest suspens que deixava el junior, el pare Navarcorena es posà dret– *el silencio*». A l'última paraula del junior el pare Navarcorena reaccionà amb un «*Aaah*», que indicava que amb això no s'havia faltat a la pobresa, s'assegué i es tranquil·litjà.

Els sis o vuit d'una taula a Iratxe se repartiren una ració de castanyes de més. Algú ho denuncià al pare mestre i els va dir que diguessin la culpa el divendres següent. El pare José Olea Montes, vicari general de l'Escola Pia d'Espanya, es trobava de visita aquell divendres i presidia com a superior major. Després de l'acusa-

ció dels implicats en l'afer de les castanyes, el pare Olea recordà que quan ell era junior més d'una vegada havia agafat algunes racions de xocolata de l'esmorzar i tot i això havia arribat a superior. Al pare mestre li caigué fatal aquell record del superior, perquè li desmuntava tot el que en dies anteriors havia dit. Tots els juniors ens alegràrem perquè ens justificava que alguna vegada també prenguéssim alguna cosa de més per menjar. La gana que passàvem ho justificava ben bé.

La pregària vespertina

Al vespre, a una hora que depenia del lloc i del temps, es tenia la pregària vespertina abans de sopar. Estava formada per dues parts: la primera era la «coroneta a la Mare de Déu», més comunament coneguda com la coroneta o «la coronilla» (nom castellà que constava en el llibre de pregàries); la segona part era la meditació sobre les darreries.

La coroneta era com unes vespres del breviari simplificades i iguals tot l'any. Algú havia dit que es feien així perquè els germans operaris hi poguessin participar, cosa difícil de fer amb el breviari propi dels clergues; de totes maneres tant entenien la coroneta com les vespres del breviari,

ambdues recitacions en llatí. Primerament es recitaven les lletanies lauretanes i hi seguïen cinc salms amb la corresponent antifona en començar i acabar cada salm i una *Ave Maria*. Aquests salms amb la seva lletra inicial formaven el nom de MARIA. Les lletanies es recitaven agenollats i els salms, drets.

El primer salm era l'himne *Magnificat* (Lc 1,46-55), en segon lloc es recitava el salm 119 (120 segons la Bíblia catalana interconfessional o BCI) *Ad Dominum cum tribularer clamavi*. El salm tercer era el 118 (118,17-32 segons la BCI) *Retribue servo tuo, vivifica me*. El salm 125 (126 segons la BCI) *In convertendo Dominus captivitatem Sion* era el quart i s'acabava amb el salm 122 (123 segons la BCI) *Ad te levavi oculos meos*. Com es pot veure, el càntic marià i els quatre salms formaven el nom de Maria. Aquests quatre salms només s'havien escollit per la lletra inicial, no perquè tinguessin res a veure amb Maria, excepte l'himne primer. Tot-hom els sabia de memòria després d'anys i anys de repetir-los. Això contribuïa a fer-ho rutinàriament. Costava trobar-hi sentit.

A partir de 1959 un nou *Liber precum* es publicà amb la nova traducció llatina del salteri, i la lletra inicial d'alguns no coincidí amb l'anterior. La solució va ser buscar altres salms que permetessin formar el nom de Maria. En aquell moment, però, ja es qüestionava aquesta pregària de la coroneta, la nova traducció no se sabia de memòria, calia portar el text i llegir-lo –fet que demanava més llum de l'habitual–; tot plegat conduí a acabar amb aquesta pregària.

La recitació dels cinc salms es feia, com deia abans, dempeus sense la «misericòrdia» monacal o canonical. L'hebdomadari deia les primeres paraules i la resta de religiosos continuava. Es recitava a dos cors, a mig to. S'acostumava a cridar força i s'anava baixant el to, de manera que l'hebdomadari havia de rectificar-lo. Donava la sensació de rutina. Els músics gregorianistes, com el pare Miquel Altisent, es queixaven moltes vegades de la manera adormida en què es feia la recitació i que per això es baixava el to inicial; també lamentaven que es cridés tant. En més

d'una ocasió donaren normes per a millorar la imatge externa que es donava, però no aconseguiren que es corregís.

En acabar-se el cinquè salm tothom s'agenollava i l'hebdomadari llegia els punts de la meditació, tots tres seguits. Els temes, segons el dia de la setmana, eren els següents: diumenge, el paradís; dilluns i dimarts, la mort; dimecres, el judici final; dijous, el judici universal; divendres i dissabte, l'infern.

La descripció de l'infern que corresponia al divendres, en el primer punt, és recordada per tothom; deia: «*Imagínate el infierno, como un lugar oscuro y puesto en lo más bajo de la tierra, o como un pozo profundísimo lleno de llamas de fuego, pero donde jamás se ve lumbre de sol, de luna o de estrellas, y aunque hay fuego, es tal que quema pero no alumbrá, antes engendra un negrísimo humo*». Aquesta descripció dantesca de l'infern no es corresponia gaire amb els coneixements que es tenien a meitat del segle XX. Per això més d'una vegada es prenia aquest text com a comentari divertit. Tot plegat feia que es desitgés un canvi en els temes de les meditacions.

El temps destinat a la meditació de la tarda era la meitat que el del matí, és a dir un quart d'hora.

Durant les vacances d'estiu aquesta pregària del vespre es traslladava a migdia abans de dinar, i la tarda quedava lliure fins al sopar. Els punts de meditació se substituïen aleshores per la lectura d'un llibre. Normalment es llegia *Ejercicio de perfección y virtudes cristianas* del pare Rodríguez. Aquest mateix llibre també substituïa la meditació del diumenge al vespre, de manera que la meditació sobre el paradís no es feia mai, igual que passava amb la del matí sobre la resurrecció. De manera que se suprimia de la meditació el paradís i la resurrecció: dos temes ben importants per a la vida cristiana. Els capítols més esperats d'aquell llibre eren aquells que començaven: «*Lo que se confirma con algunos ejemplos*». Tothom esperava què ens dirien de l'abat Pacomi o quines anècdotes divertides tocarien aquell dia. Aquests capítols feien afinar l'oïda i desvetllaven.

L'oració de la nit

Per al sopar se seguia el mateix cerimonial que pel dinar, però es tardava menys.

En algunes comunitats, i sobretot en las cases de formació, després de sopar hi havia una estoneta de quiete. Els novicis de Mojà a la quiete, asseguts en bancs al voltant de la sala, llegíem alguna cosa, com la vida del sant del dia següent o les parts pròpies que escoltariem en llatí durant la missa de l'endemà. A les cases centrals d'estudis, era l'hora de l'assaig de cants; els dies de festa es xerrava lliurement i en grups a la sala.

En comunitat s'escoltaven les notícies de la ràdio de la quiete (no n'hi havia altra, almenys oficialment) i se seguia algun programa radiofònic. Els diumenges hom s'assabentava dels resultats del futbol.

El temps de quiete de després del sopar era curt, no passava de la mitja hora. Sonava la campana o el timbre que convocava novament a la capella o al cor.

La pregària nocturna es feia bastant a les fosques, amb molt poca llum. Tothom agenollat, l'hebdomadari començava les lletanies dels sants. Després d'hores de treball, cansats, a la fosca i amb una recitació monòtona d'anar contestant «*Ora pro nobis*» produïa una somnolència que no acabava amb una dormideta perquè estaves agenollat.

Més d'una vegada es produïen sorpreses. Per exemple: quan els invocats eren més d'un sant no s'havia de contestar «*Ora pro nobis*», sinó en plural «*Orate pro nobis*»; moltes vegades se saltava aquest plural. Alguns hebdomadaris introduïen sants inexistents per demostrar que la gent contestava per esma; un hi afegí, per exemple, «sant tururut» i tothom contestà «*Ora pro nobis*».

Acabades les lletanies, es feia l'examen de consciència en uns minuts de silenci i l'hebdomadari llegia el primer punt de la meditació del dia següent. El superior donava la benedicció aspergint amb aigua beneïda, es recitava el *Sub tuum præsídium* i en fila se sortia de la capella o cor i cap a les habitacions a dormir o a estudiar una mica. Era hora de silenci absolut fins després de la meditació de l'endemà.

L'últim dia de cada mes es repartien «les paperetes dels sants». Eren unes paperetes d'uns 10 x 12 cm. en què l'hebdomadari hi havia escrit: un sant del mes, el nom d'un religiós difunt pel qual pregar i una sentència o màxima de sant Josep Calassanç. Era diferent per a cada religiós. Si la comunitat era reduïda, no hi havia problema; si era nombrosa com a les cases centrals d'estudis, la cosa es complicava. A Catalunya s'acostumà fer-ho únicament a final d'any, és a dir que s'entregaven el 31 de desembre. Aleshores hi havia dos sants per invocar i dos religiosos pels quals pregar. ■■

Andreu Capella

Pregària nº 4

Quan sortim de casa

1. «Ensenyeu-me, Senyor, els vostres camins» (Ps 24, i altres tres textos).
2. Desitgem contemplar, Déu nostre, com el vostre Fill va deixar el seu lloc etern d'estada, el si del Pare, per tal de venir al món i aportar-hi la gràcia, tractant familiarment amb la humanitat de manera santa i pura, sense perdre res de la seva divinitat.
3. Tot donant-vos-en gràcies, també us agraïm que, mentre molts estan tancats, són paralítics o viuen empresonats, a nosaltres ens doneu la salut i la llibertat perquè ens poguem moure lliurement per dedicar-nos a les nostres tasques.
4. Malauradament algunes vegades hem aprofitat aquesta facilitat no per actuar de forma positiva sinó perjudicant la nostra ànima i seguint els camins dels pecadors.
5. Us demanem, doncs, Senyor, que ens preserveu d'ofendre-us en els camins de la vida, tan plena de perills, i ens allibereu de qualsevol ocasió que ens allunyi dels vostres manaments en allò que veiem, escoltem o fem.
6. Accepteu, Senyor, cadascun dels passos que volem fer i orientar-los segons la vostra voluntat en la consecució de l'objectiu que ens hem proposat cercant només la vostra glòria.

Pregària nº 26

Quan tornem a casa

1. «Quina joia quan m'han dit, anem a la casa del Senyor» (Ps 121, i altres dos textos).
2. Ajudeu-nos, Déu nostre, a contemplar com Jesús, havent obeït del tot al Pare, a Ell retornà victoriós i per Ell fou rebut en la glòria i assegut a la seva dreta.
3. Us donem gràcies, Senyor, i també us agraïm que ens hàgiu permès de retornar a casa sans i estalvis. Malgrat que Jesús va viure a la terra com a pelegrí per amor nostre sense tenir un lloc on reposar el cap, a nosaltres en canvi ens heu donat una casa per viure i reposar.

4. Però ens avergonyim perquè moltes vegades, com el fill pròdig, hem abandonat la casa paterna i hem cedit als nostres desigs impurs i irracionals i, empesos per la fam, hem tornat a la casa ben proveïda del Pare.

5. Us preguem, Déu nostre, que ens encamineu vers l'habitatge etern que heu preparat al cel per als vostres elegits. I que, mentre vivim en aquest món, ens conserveu en la casa de la vostra Església i ens atorgueu la gràcia perquè se'ns hi permeti viure en santedat.

6. Us oferim, Pare, per a glòria i en obsequi vostre tot el que farem a casa, i perdoneu-nos si us hem ofès en alguna cosa mentre n'èrem fora.

Nascut a València l'any 1529 entrà a la Companyia i fou novici del P. Antoni Cordeses a Gandia. Després de viure com a jesuïta amb diverses responsabilitats, cercant la vida contemplativa decidí passar a la cartoixa d'Scala Dei on professà el 1570. Divuit anys després, quan en tenia quasi seixanta, fou nomenat bisbe d'Urgell. Allà conegué Josep Calassanç i treballà amb ell i amb un selecte equip de sacerdots per a reformar la diòcesi segons l'esperit de Trento (cfr. el cap. 6è del recent llibre del P. Florensa sobre sant Calassanç, ed. El Mèdol, 2008). Publicà llibres en castellà sobre la pregària i en català un recull de sermons per als dies de festa de tot l'any per ajudar a millorar la predicació dels mossens. En el llibre "Manual de ejercicios espirituales" del que coneixem l'edició llatina feta a Colònia en 1607, Capella es mostra com un autèntic mestre d'oració, proposant 90 guies per pregar en diferents circumstàncies. Les noranta pregàries segueixen en general un mateix esquema: 1) textos bíblics; 2) consideració inicial; 3) acció de gràcies; 4) penediment; 5) súplica; 6) oferiment. Us n'oferim dos exemples.

carta oberta a la família

Reflexió sobre dos anys amb «feridura»

Avui fa dos anys exactament que vaig tenir l'atac de feridura (en francès en diem AVC: *accident vasculaire cérébral*). L'altre dia, anant a visitar una iaia que no veia des de poc abans de ferir-me, pel camí m'anaven passant imatges, records i reflexions sobre aquests dos anys de ferit i, com en un flaix, vaig veure que havia viscut un munt de realitats importants. Us les comparteixo, bo i sabent que, de cada tros de la vostra vida, cadascú de vosaltres podríeu fer el mateix.

► Va passar així

Era dissabte, crec, dia 1 de desembre de 2007. La vigília l'havia passat entaforat dins un cotxe de transport en comú que al Senegal en diem «un 7 places»: vaig fer uns 500 quilòmetres que van durar unes 10 hores més o menys. No sempre dins del cotxe perquè unes hores les vam passar, els cinc altres viatgers, el xofer i jo, esperant el *ferry* per travessar el riu Gàmbia. Sempre havia estat així en els 26 anys que aleshores portava d'estada al Senegal (l'agost del 2010 en farà 28, si Déu vol). Em va tocar, com molt sovint, una plaça del darrere, on érem tres, estretíssims i havent d'acotar el cap per no tocar el sostre. A mi em tocava de tant en tant l'obligació de baixar del cotxe per presentar-me davant la finestreta de la duana o de la policia per presentar el pas-

saport. Als altres no els calia pel fet de ser senegalesos.

No sé si això va influir perquè l'endemà em passés el que em va passar. Jo sempre havia estat bé de pressió. «Vostè té una pressió perfecta» era la cançó que sempre havia sentit quan un metge em prenia la tensió... excepte l'última vegada. Feia uns mesos. Havia anat a veure el doctor Frament, el meu metge de capçalera, d'origen sirià-francès però crec que des de sempre instal·lat a Dakar, per no sé quina molèstia. Em va prendre la tensió i, després de prescriure'm el que calia per la molèstia en qüestió, em va dir: «També li prescriu unes pastilles per la tensió alta: les haurà de prendre per sempre més». Les vaig comprar i començar a prendre, però no vaig perseverar i vaig deixar de prendre-les...

Algú m'havia dit: «Com pot prescriure't aquelles pastilles només prenent-te la tensió una sola vegada?». Un acte irresponsable de part meva? Manca de contundència del doctor que m'ho va dir massa com de passada? Hauria evitat la feridura si jo m'ho hagués pres més seriosament?

El cas és que va anar així. Havent dinat, desaparava tranquil·lament la taula. Em va venir com un mareig suau. Potser un xic més llarg

que altres que havia tingut durant aquells darrers anys quan em sentia dir: «Vostè té una tensió perfecta». Va passar el mareig. Quan anava pel corredor de dalt cap a l'habitació, vaig notar que el caminar era un xic arrossegat. Estant ja a l'habitació, fent un moviment vaig perdre l'equilibri i vaig caure damunt del llit. Llavors ja em vaig imaginar alguna cosa i sense pensar-ho dues vegades vaig telefonar a les monges del costat, una de les quals és infermera, i em van acompanyar a l'hospital. Em van fer un escàner de seguida i em van dir que no veien res. Que per la resta hi tornés dilluns. Les monges em van retornar a casa. Vaig anar a l'habitació. Moments després vaig tornar a perdre l'equilibri. Llavors vaig fer una maleteta i tornar a telefonar a les monges. Aquest cop per anar directament a una clínica per internar-m'hi. No volia esperar al dilluns. En sortir del cotxe davant la porta de la clínica, ja no m'aguantava dempeus. Em vaig repenjar al cotxe. La més vella de les monges se n'adonà i vingué diligent com dient: «Aga-fa't que t'acompanyo». Vaig dir: «No», i vaig cridar un xicotàs que estava uns metres enllà. Del xicotàs a la cadira de rodes i de la cadira al llit.

► Els deu primers dies a la clínica Les Madeleines

En poc més de 24 hores em van fer tota l'analítica per a un diagnòstic clar: «Has tingut un atac cerebrovascular». A partir d'aquell moment, pastilles, règim sense sal, recuperació funcional. No vaig perdre ni els sentits, ni la parla. No tenia cap dolor enlloc. I no n'he tingut cap durant aquests dos anys. Vaig quedar paralitzat del cantó esquerre i res més. Ja n'hi ha prou, oi?

Com era normal, la gent de la paròquia van saber aviat el que m'havia passat. Recordo que moltes de les visites van ser de gent molt senzilla. Algunes d'elles de les que anomenem «pobres de Iahvè»: aquella genteta que humanament no pesen gaire i a voltes un xic tocats del bolet, però d'una gran bondat, d'una gran fe. Segur que tots en coneixeu alguns.

Amb la comunitat no vam trigar gaire a preguntar-nos: «No val més que vagis a Barcelona per continuar el tractament i la recuperació?». Ells i jo ho veiérem clar de seguida: la cosa aniria per llarg. A Barcelona tenim una comunitat «medicalitzada» amb una infermera i visites periòdiques d'un metge, amb cuina avesada a cuinar règims, l'assegurança (que tinc al Senegal) també la tindria fàcilment a Catalunya...

Per aquells dies la Tete, cunyada d'en Ferran de la comunitat de Sam-Sam, corria per Dakar i se'n tornava el dia 10 de desembre: o sigui que tenia acompanyant i tot per al viatge Dakar-Barcelona. I tot va anar com «sobre cadira de rodes». Tot? Fora de la «cagada dels transbordadors» de l'escala a Madrid. M'explico: *Iberia* té una cadira de rodes especial adaptada a l'estretor del corredor de l'avió. Quan vaig arribar amb la cadira de l'ambulància a l'aeroport de Dakar, em van agafar a pes i em van passar a la cadira més estreta per anar a la meua plaça, cap el mig de l'avió. En arribar a Madrid, l'ope-

ració contrària: de la cadira estreta a una de normal, per esperar l'avió de Barcelona que normalment surt un parell d'hores llargues després... Així doncs, van aparèixer uns senyors de l'aeroport amb la cadira normal que havien d'aixecar-me de l'estreta per posar-me a l'altra. Dit i fet, sense comptar que... «¡Cuidado, Emilio, cógelo bien! ¡Emilioooo!...». I ja em teniu per terra, com un sac de patates... de 96 quilos (és amb 96 quilos que vaig arribar a l'aeroport de Barcelona). I vaig tornar, set mesos després, amb 82 per al viatge de tornada a Dakar.

La Tete, testimoni d'aquella patada, se'n recordarà sempre, sens dubte. Durant els mesos que vaig estar a Barcelona va venir a veure'm unes quantes vegades. A mi, això, a més a més de conèixer millor la Tete, em suposarà una coneixença més profunda del que era un simple nom que em sonava: *Babel, punto de encuentro*. *Babel* és una ONG que va néixer perquè en Ferran, amb altres companys escolapis del Senegal, ara farà aviat 15 anys que van anar a viure a una barriada de Dakar i allà van, juntament amb la població, decidir d'aixecar una escola, *Lekkol Kalasans*. Aquella escola

ha esdevingut particular per dues raons. Sobretot perquè és una ECB (escola comunitària de base) i perquè funciona bo i estar inundada des de fa uns anys! L'ECB va ser un d'aquells programes especials que responen a una situació particular: fer anar a escola nens i nenes que tenen ja entre 9 i 13 anys i que no hi han anat mai o que si hi han anat és com si no perquè no havien après res. Actualment ja són unes quantes generacions de nois i noies que a partir d'aquella escola que fa la primària en 4 cursos en lloc de 6, que la fa començant amb la llengua vernàcula dels barris de Dakar, el wòlof, amb matèries manuals com l'horticultura, la costura, l'avicultura... a més de les clàssiques de llengua, càlcul, geografia... i facilita que molts dels alumnes en acabar puguin presentar-se a l'examen de certificat d'estudis primaris i puguin passar al cicle formal per fer la secundària... i això amb un percentatge elevat d'èxit i bones notes!

La Tete, doncs, amb la seva ONG ha pogut ajudar a molts alumnes de *Lekkol Kalasans*. Una altra cosa interessant de *Babel, punto de trobada*: els qui hi treballen, havent entrat en contacte a Barcelona i altres localitats de la comarca, amb immigrants senegalesos i d'altres nacionalitats, han obert ja uns quants despatxos d'assistència psicològica per als seus processos d'adaptació i integració. Si voleu treure el nas a *Babel...*, com tot, ho trobareu a la xarxa.

► Del 10 al 28 de desembre: l'Hospital de Barcelona

Hi vaig anar a parar directe des de l'aeroport. Una habitació gran, amb vista, lluminosa. El metge va corroborar el diagnòstic i el tractament de Dakar. Les infermeres i auxiliars, bona gent, però em va fer l'efecte que voldrien trobar una feina o un hospital millor. Amb el pas dels dies t'adones que l'hospital és com una màquina ben muntada però impersonal: els

torns del personal se succeeixen i cap cara no arrela en la teva memòria. Però, certament, el tractament fa el seu efecte i vas millorant. Els escolapis, la família i amics van anar desfilant i eren el caliu necessari que omplia els meus dies... i àdhuc les meves nits. Les nits, perquè moltes nits vaig tenir al sofà de l'habitació a la meva germana Mariàngels. A ella, dormir calent i tou en lloc de fred i dur, com ho té al carrer, li va anar bé. A mi, no cal dir-ho. Algunes nits d'aquella època m'ho passava un xic malament ja que tenia espasmes al braç esquerre, l'esguerrat, que duraven estones llargues i la meva germana semblava que ho solucionava un xic només amb la compassió que em tenia.

Vaig fer els primers passos, sempre acompanyat i amb els caminadors. Recordo també el «vehicle» per anar al wàter. En cada acte vivia la millora mil·límetre a mil·límetre. Això sempre m'omplia de confiança: «Aniré millorant». Oh i tant! Dos anys després encara no he fet net però qui m'ha vist i qui em veu!

Una visita especial era la d'un mossèn de collet (deien que era de l'Opus) i que arribava sempre quan hi havia una visita. No era com un cabell a la sopa, però a voltes era un xic surrealista ja que en arribar ell anava de cara a la feina. Es parava tot el que havia d'utilitzar, feia el que tocava i desapareixia. Mai no havia rebut nostre Senyor tan com per correu exprés...

A l'Hospital de Barcelona hi vaig viure el Nadal de 2007. De casa hi havia la mare, la Teresa, en Guillel i la Mariàngels. Amb ells, uns 5 o 6 membres del patronat de l'hospital. El mossèn i jo. Jo amb la cadira de rodes. Els cants no van ser gaire llustrosos. En acabar la missa del gall anàrem a l'entrada per fer un mini ressopó. Potser la cova de Betlem no era gaire més acollidora que la capella i l'entrada de l'Hospital de Barcelona. Però el Nen hi era igualment i en

teníem prou per a estar tots contents.

► **Sis mesos a la comunitat de Santa Eulàlia**

La comunitat dels escolapis de Santa Eulàlia, allà a la Ronda de Dalt. Em sap greu d'haver donat tan poc als membres de la comunitat i al personal. Un cop més constato que vaig rebre molt més del que vaig donar: la bondat i afecte de les cuineres, les dones de neteja, la infermera... i la paciència i «bona cara al mal temps» de tots i cadascun dels «malalts» i dels «sans» de la comunitat. Podria repassar una per una aquelles persones. Molts, però, no les coneixeu. Un grapadet se n'ha anat al cel durant aquests dos darrers anys transcorreguts. Unes quantes pinzellades, tanmateix:

La missa de cada dia: no sempre vaig poder participar-hi ja que se celebrava al mati quan jo era a recuperació. Sí els dissabtes i diumenges i cada dia del primer i darrer mes en què encara no anava a la Guttman o quan ja vaig deixar d'anar-hi. La capella s'omplia gota a gota: uns arribaven sols; altres, assistits. Tots teníem l'estola igual. En Josep Vidal, al cel sigui, animava els cants. Els «sans» s'alternaven per a la presidència de la celebració. Unes paraules sentides a l'hora del sermó ens nodrien per al dia. I des d'allà sense moure'ns podíem anar arreu, preguntant pels pares, la família, els amics, la gent del Senegal...

La taula era un altre lloc important, almenys dos cops al dia, ja que l'esmorzar es feia escampat. Hi havia en Manel, rector i ecònom, que no parava de donar-nos sorpreses amb coses bones i coses noves. En Lluís Tort el podria comparar al «crupier» de la taula, no de joc sinó de menjar: era el qui distribuïa i feia circular les fitxes, els plats, i calia estar llest perquè el joc era àgil, ràpid, i si badaves... Els àpats no s'estiraven inútilment.

Les passejades, en solitari, però sobretot acompanyats: un de «sa» agafant pel bracet un o dos «malalts» o empenyent una cadira de rodes, tant l'estiu com l'hivern. Jo les vaig fer gairebé sempre sol. Molt sovint em ve a la memòria el carrer Major de Sarrià, que jo baixava i pujava. Vaig acabar coneixent-ne totes les botigues i botiguetes.

Les visites dels amics i de la família. Durant els 7 mesos de la meva estada va anar desfilant per Santa Eulàlia o bé jo vaig tenir l'ocasió d'anar a casa de l'un o de l'altre: eren moments forts perquè representaven sortir de la rutina: a voltes semblava que m'hi repenjava, que m'accontentava d'anar fent cosetes a l'habitació o amb la comunitat, comunitat molt, massa tranquil·la. La que s'endugué la palma de les visites va ser la Mariàngels, un veritable «correcaminos» de la companyia i de l'amistat. Seguia en Paco Garcia de Haro, el meu antic company de comunitat del Senegal i que ara feia pocs anys que tornava a ser a Barcelona. En Paco em visitava cada divendres puntualment. Vaig reconèixer, agraït, que teníem tantes coses per compartir que mai no se'ns va acabar la corda. No només sobre el passat comú sinó que a partir de la comunió nascuda del passat podíem guaitar el present i el futur d'ambdós i del món, per dir-ho així. Les escapades a ca la mare, la Teresa, la Lurdes, l'Assumpta, la Pilar... Poder tornar a pujar escales, seure, xerrar, menjar règim... en aquells llocs i amb aquelles persones entranyables!

► **Quatre mesos a l'Institut Guttmann de rehabilitació funcional, a Badalona**

No era evident que pogués entrar en aquell prestigiós Institut. Però entre el cunyat Jaume, l'Hospital de Granollers (on coneixien una de les caps de l'Institut) i en Lluís Tort, de la comunitat de Santa Eulàlia... es van poder fer els trà-

mits i tres dies a la setmana durant tres mesos i dos dies l'últim mes, vaig anar recuperant reflexos, moviments, equilibri, ritme... Vaig anar perdent pors, por de caure, por de pujar, de baixar, de fer distàncies llargues... Vaig recuperar autonomia: ja no calia que m'acostessin la taula, que em tallessin la carn, que m'obriessin la porta, que m'ajudessin a pujar o baixar de l'ambulància... L'ambulància em passava a recollir i em tornava a casa. Recollia un grupet de 4 o 5 pacients. No sempre érem els mateixos, ni sempre el mateix recorregut, però poc se'n faltava. Vaig familiaritzar-me molt amb les avingudes, els barris i els carrers de la part alta de Barcelona. Vaig conèixer el bon tarannà d'alguns conductors d'ambulància, tots atents i professionals. Xerrant, xerrant, amb malalts i xofers, nasqué la confiança i la proximitat per no dir amiat.

Les primeres setmanes, un elevador em pujava amb la cadira de rodes, després vaig passar a pujar-hi a peu amb dues croses, després amb una... Va ser la vigília d'agafar l'avió de tornada a Dakar, el dia 26 de juny de 2008, que vaig canviar la crossa pel bastó. A Dakar, en poques setmanes el bastó va quedar arraconat a l'habitació. La setmana passada el vaig deixar a un parroquià que té dificultats per caminar com Déu mana.

A la Guttmann el més important són **els pacients**. No podíem no «fregar-nos» perquè tot ocorria en uns centenars de metres quadrats. Quants érem? Un centenar? Alguns els hi vaig trobar en arribar i els vaig deixar allà en anar-me'n. Però la majoria van anar arribant i d'altres marxant. Quan l'estiu passat, un any i tres mesos després d'haver-ne marxat, vaig fer-hi una visita en ple mes d'agost, vaig veure l'espai de sempre, ple, uns fent reeducació manual, altres estirant membres, passejant, «fent esport», bicicleta fixa... Tot eren cares noves. Les cares conegudes van ser les de la majoria de fisioterapeutes.

Quantes històries!: «Què et va passar?» «Què fas en la vida?» «I la família?»... Tants caps, tants barrets. Des de feridures com la meva per una pujada de tensió a altres de més greus: accidents de treball, de circulació, caigudes a la muntanya, al camp, virus que no truquen a la porta quan entren i que et deixen clavats... De tot: processos curts, llargs, llarguíssims, recaigudes!

Dolor, angoixa, rebel·lia, renecs... Però les coses anaven evolucionant amb ritmes diferents, però sempre, o gairebé sempre, millorant. La majoria podíem pensar: «Abans, jo estava com aquest, i ara...», o bé: «Aquest estava com jo abans i ara mira-te'l...». L'esperança, malgrat tot, era el que més ens habitava. Sabíem que anàvem endavant. Alguns molt, molt a poc a poc. D'altres força de pressa. És cert que alguns havien de deixar l'Institut perquè ja no s'hi podia fer més, o perquè hi havia cua d'espera per entrar-hi. Llavors havies de buscar un altre centre per continuar, o fer els exercicis a casa...

L'ambient era profundament humà. Vull dir que, malgrat les penes que cadascú patia com podeu imaginar, tothom procurava animar l'altre. Alguns amb molta gràcia. Algunes cares i actituds no les oblidaré mai, crec. Sempre de bon

humor, amb una paraula o una broma per engrescar el galliner. Aportant converses sobre el sentit del que es vivia i sobre la plenitud interior que es volia conservar malgrat la disminució física... Rèiem més que no pas ploràvem! De debò!

El personal. Quan l'estiu passat hi vaig anar a treure el nas i vaig trobar-hi molts dels *fisios* que vaig tenir jo, vaig reconèixer, un cop més, la grandesa del treball de l'home pel que té de continuïtat i perseverança. És cert que «hi havia de tot», però a la Guttmann, com en molts altres serveis, despatxos, tallers, botigues... el que predomina és el treball ben fet. N'estic molt agraït. Quan per l'agost de 2008, ja a Dakar, vaig entrar al Centre National d'Appareillage Orthopédique per continuar la rehabilitació, vaig trobar les mateixes qualitats, bo i que (Tercer Món obliga) en unes condicions materials i tècniques molt diferents.

➤ Conclusió ...

Més val prevenir que curar. Alerta, doncs, amb el que fem. Quina sort dels metges, infermeres, *fisios*, administratius que et curen; la comunitat, la família i els amics... Quin tresor quan estàs malalt! ☺☺

✳ Com és habitual, la secció de notícies del darrer número es cloïa fent referència a fets que eren a punt d'esdevenir-se. El 18 desembre, lliurament de la **Medalla de la Ciutat** a l'Escola Pia de Granollers. Trobareu, en les pàgines anteriors, el bonic discurs del director de l'escola en aquella avinentesa. Novament, felicitem tota la comunitat educativa de Granollers per aquesta distinció ben merecuda.

✳ També en fèiem ressò de la segona operació de cataractes del P. **Àngel Casas** que, efectivament, va anar tan bé com li desitjàvem. Sembla que aprofita la seva estada a casa nostra per fer-se una "posada a punt" completa.

✳ Els dies 19 i 20 de desembre hi va haver, a Mataró, la **XIV Setmana de futbol solidari** promoguda per l'Associació dels Amics de l'Escola Pia al Senegal, de la qual n'és l'ànima el P. Joan Herro.

✳ Finalment, anunciàvem per endavant el **recés de Nadal**, que va tenir lloc el dia 23, a Sant Feliu del Racó. La sessió matinal va començar a partir de les 10, amb

arribada amb temps plujós i cafè per refer-se de la mullena i del fred. Dins l'església va parlar Ignacio Simal, pastor de l'església evangèlica espanyola, amb una interessant aportació dividida en dues parts, la segona de les quals oberta al diàleg. La celebració de l'eucaristia va tancar la sessió. El dinar de germanor al Mas Pinetó va ser un tast anticipat de l'alegria nadalenca. El P. Genís va vetllar perquè en tot el temps de la trobada, prou concorreguda, no faltés res i tothom se sentís ben bé com a casa.

✳ De les diverses celebracions dels dies del Nadal (Misses del *Polllet* i del *Gall*, dinars compartits per algunes comunitats, etc.), hem triat tan sols una mostra de la **celebració nadalenca** a Guanabacoa, amb el curiós pastís que s'hi va compartir.

✳ El passat dia 29 de desembre va morir a Barcelona **Josep Herrero i Manich**, germà dels PP. Joan i Agustí. El dia 4 de gener a l'església de Santa Anna de l'Escola Pia de Mataró, es va celebrar l'eucaristia en record seu. Acompanyem en els sentiments els nostres germans.

✳ Un cop passat l'home dels nassos i iniciat el nou any 2010, la primera notícia destacable va ser la tornada, el dia 3, del nostre P. Provincial, de tornada del seu llarg viatge per terres africanes i americanes, del qual ja vam infor-

*El Senyor farà desaparèixer el vel de dol
que cobreix tots els pobles*
Isaïes

Fer desaparèixer el vel de dol,
el vel del dolor, de la por i de la mentida...
Qui serà capaç de trencar tanta tristor?

Recerca de pobres, d'esclaus i de cecs
que, a les palpentes, no acaben d'albirar
el compliment de les promeses,
les que reberen els nostres pares
i anhelaren, a través de tants anys,
tots els que volen amor i justícia i pau
a dins de cada home, a casa i a tota la terra.

I aparegué allà, en un poblet d'Israel,
un regal de part de Déu, un petit Infant,
pobre i desvalgut, ignorat de quasi tots,
però que faria desaparèixer el vel de dol
i obriria un nou camí de llum
per trencar la foscor que amortallava.

L'Infant retornà la il·lusió,
obrí nous horitzons per a tothom,
i l'esperança aparegué de nou a la terra,
i la vida renaixia com en primavera:
era a Betlem, on, en una humil establia,
la promesa es començava a esdevenir
i els homes podien bé aixecar el cap,
puix el vel de dol ja s'havia esquinçat.

Pedro Herrera, antic junior a Ira-
txe, que va haver d'abandonar
per raons de salut, amb carta de
germandat i escolapi de cor i de
fets, home bo i fidel com pocs, va
morir a Guanabacoa el passat dia
11 de gener, als 83 anys d'edat.
No sols l'Escola Pia gaudia del seu
afecte entranyable i serveis const-
tants; també la comunitat cristia-
na cubana li devia molts serveis.
Per això va ser el cardenal de l'Ha-
vana qui en va presidir el funeral
en la nostra església, l'endemà,
després d'haver-hi estat exposat
des de la tarda de la seva mort.
Darrerament li havia estat recone-
gut el seu treball en favor de la
història i la cultura cubanes: el 19
d'octubre de 2006, el Ministerio
de Cultura cubà li havia concedit
la distinció per la cultura nacio-
nal. El 7 de desembre passat, el
cardenal de l'Havana l'havia con-
decorat amb la *Creu Pro Ecclesia
et Pontifice*. Que descansi en pau,
aquest germà nostre!

✳ El mateix dia 11 de gener, el
P. **Marius Coly** va tornar al Senegal,
malgrat els problemes dels
vols per la neu, després de passar
les revisions mèdiques de què ja
vam infomar. Així s'escapava dels
freds i nevades que ens han acom-
panyat enguany. Precisament,
com que la neu ha estat notícia
d'alertes a Catalunya, us oferim
una vista retrospectiva de l'antic
edifici de la plaça de Santa Anna
de Mataró. Algú en recorda l'any?

✳ Per participar en l'habitual
reunió dels Provincials de les
Províncies d'Espanya, aquest cop
amb participació del P. General, el

mar en el seu moment. Just arri-
bat, l'endemà mateix, dia 4 de ge-
ner, pogué participar en la **Jorna-
da de Nadal**, reduïda enguany en
el seu format a un sol dia, però
oberta a la participació ben activa
d'un nombrós grup de laics, i tam-
bé del P. Miguel Giráldez, Assis-
tent General per les Espanyes,
que es va hostatjar a Sant Antoni,
els dies 3 a 5 de gener. El tema de
la Jornada era un dels tractats en
el recent Capítol General: "Evan-
gelitzar educando". En aquest ma-
teix número recollim dos escrits
que s'hi refereixen.

✳ No informem sobre les inci-
dències, esperem que agradoses,
de la **Nit de Reis**, ja que perta-
nyen a la intimitat de cada perso-
na, depenent de la seva fe i, natu-
ralment, de la bondat feta durant

l'any. Confiam, però, que Ses Ma-
jestats hagin estat generoses amb
tothom.

✳ Malgrat ser un dia poc apro-
piat, perquè era divendres, el dia
8 de gener es reprenia la normali-
tat del curs escolar en totes les es-
coles.

✳ La parròquia de Sant Joan
Bosco de Barcelona va acollir una
gran gentada, familiars i amics de
Mª Teresa Cordero, vídua d'An-
dreu Vallvé, un dels patriarques
dels grups de famílies de Pineta,
com va glossar amb molt d'encert
el P. Josep Mª Balcells. Que aques-
ta sants patriarques protegeixin
totes les famílies *pinetelles!*

✳ Des de Cuba ens va arribar
una notícia agrejolça: el senyor

Quan arribarà Nadal ?

Que lluny que estem de Nadal!
Quan arribarà Nadal?
Quan tothom senti la fam,
senti el fred i la tristesa
d'aquell portal enrunat,
sense bolquers ni flassades,
sols un rosegó de pa
i quatre ametlles escasses,
un petriconet de llet
escalfat amb les mans balbes,
sense foc, sense caliu,
quan tothom eixugui el plor
dels veïns i els desgraciats,
llavors serem a prop
del Nadal de veritat.
Nadal neix a les barraques
sense llum i sense pa;
ve amb sabates destrossades,
pantalons apedaçats;
ve amb la viudeta que dóna,
sense sopar, uns dinerets,
i amb el samarità pobre
que dóna ajuda a pleret.
A tota aquesta genteta
que dóna tot el que té
el cor de Nadal se'ls obre
per acollir el rei del cel.
Nadal humil, Nadal pobre
com els pastors de Betlem,

és el Nadal veritable,
és com el Nadal primer.
Que Nadal vingui a nosaltres
com Maria i sant Josep,
que van trobar-lo amb la joia
d'un portal pobre i nuet.
Quan van arribar els pastors
amb les flautes i els tambors
disposats a fer barrila,
Maria els féu compartir
la joia que al cor sentia.
Jesuset somreia prou
contagiat per l'alegria
d'aquells pastorets senzills
que portaven llet bullida
i un tupinet ple de mel
i un corderet de la cria,
formatge acabat de fer,
pa de pagès fet a mida.
El Nadal ja va florir,
que el portal tenia vida!
A tots els qui estimen Déu
perquè donen el que tenen,
als més pobres de la vila,
els desitgem bon Nadal
com aquell del primer dia.

J. Liñan

Recés de Nadal, 23 desembre 2010

nostre Provincial es desplaçà a València, el dia 13 de gener. El mateix dia 13, el P. Josep Anton Miró viatjava a Roma.

✳ Els dies 14 a 16 de gener, l'ecònom general, P. Vicenç Climent va estar a Barcelona, hoste de la comunitat de Sant Antoni.

✳ Amb motiu dels canvis en el calendari escolar, la major part d'escoles van tenir la Jornada de **Portes Obertes** el cap de setmana del 16 i 17 de gener, sembla que amb molta participació de famílies.

✳ El dia 17 de gener, **festa patronal** de l'Escola Pia de Sant An-

toni, i del barri, va veure deslluïda la benedicció dels animals per causa de la pluja. Així i tot, el P. José Antonio Vizcaíno els va beneir el millor possible. El dia 23, dissabte, hi hagué la desfilada oficial dels Tres Tombs, a la qual també beneí el P. Vizcaíno.

✳ Per a un primer contacte oficial amb la nostra Província, que no era pròpiament la visita canònica, el dia 18 de gener arribaven a Barcelona el **P. General**, Pedro Aguado, i l'Assistent General per Espanya, Miguel Giráldez. Es van estar entre nosaltres fins al dia 23 al matí, residint a la comunitat de Sant Antoni, de Barcelona. Durant aquests dies van tenir contactes

sobretot amb organismes de la Província: reunions amb la Congregació Provincial, amb Coordinació Institucional, amb l'Equip de Gestió, amb els Directors Gerents i amb el Consell de la Província. Van poder conèixer de prop l'Arxiu Provincial i participar en l'acte de presentació del llibre del P. Joan Florensa i en l'acte de renovació del compromís de **Toni Massagué** com a escolapi laic, al Carme. A més, van poder visitar alguna escola per conèixer algunes iniciatives educatives d'interès.

✳ La sessió extraordinària del **Consell de la Província** amb els PP. General i Assistent General, que va tenir lloc el dia 20 de gener, va tractar de dos temes: el laïcat escolapi i la reestructuració de l'Orde. Sobre cadascun dels dos punts, el P. General va exposar el seu parer, per escoltar després les opinions dels participants i entrar en un interessant diàleg.

✳ L'acte de **presentació del llibre** «El projecte educatiu de l'Escola Pia de Catalunya (1683-2003)» de Joan Florensa i Parés, a l'IEC, el vespre del dia 21 de gener, va aplegar un públic més nombrós del que s'imaginaven els organitzadors. Això va obligar a canviar de sala en el moment de començar. La presentació del llibre va córrer a càrrec de Josep González-Agàpito, president de la secció de Filosofia i Ciències Socials de l'IEC, que va tenir paraules molt elogioses per a l'obra i per a l'autor (les oferim en l'interior d'aquest número). També pren-

gueren la paraula els altres participants de la mesa presidencial: Salomó Marquès –president de l'Associació d'Història de l'Educació dels Països en Llengua Catalana–, el P. Provincial i, finalment, el mateix autor, que va destacar alguns trets significatius del tarannà escolapi. Entre el públic, a primera fila, hi havia el P. General i l'Assistent General per Espanya. L'acte acabà amb un refrigeri en el magnífic pati de l'edifici. Felicitem efusivament el P. Florensa i ens alegra aquest nou èxit del seu treball incansable.

✳ El dia 23 de gener és l'aniversari de l'assassinat del *mahatma* Gandhi, que se sol recordar en totes les escoles en la Jornada anomenada del **DENIP**, al voltant d'aquestes dates. L'Escola Pia de Nostre Senyora, de Barcelona, obrí les seves portes tot el cap de setmana (dies 23 i 24) a la celebració del 1r **Fòrum català de Teologia i Alliberament** (en el context del Fòrum Social català, que se celebraria el cap de setmana següent), un dels convocants del qual era precisament l'Escola Pia de Catalunya. Sembla que la iniciativa va tenir èxit, amb una afluència de públic molt per damunt dels càlculs dels organitzadors.

✳ Dins dels constants contactes i **col·laboracions** de la nostra Província amb altres Demarcacions de l'Escola Pia, a Bamenda, Camerun, hi va haver una trobada d'escolapis responsables de granges escoles. Hi van participar Josep Artigas, Théodore Lambal, Guy Parfait Diatta, del Senegal; Wilfred Djam, del Camerun; i Ramon Francolí per la Fundació Educació Solidària. Precisament hem sabut també que Carme Lamata, voluntària de la Fundació, ha començat una estada de sis mesos al Senegal. Albert Francolí, que està de voluntari a Sokone ha fet una breu estada a Catalunya per celebrar els seus 25 anys, i ha tornat al Senegal fins al mes d'agost vinent. També ha començat la preparació dels grups de voluntaris que participaran en les activitats d'estiu a

les Califòrnies i al Senegal. Per altra banda, els dies 28 i 29 del mateix mes de gener hi havia a la República Dominicana una trobada d'escolapis de l'àrea per parlar sobre alternatives educatives adequades a les necessitats d'aquells països. De la nostra Província hi van participar el senyor Joan Vila, Secretari General, el P. Eduard Pini i en Carles Gil.

✳ El mes de gener s'acabava molt solemnement amb l'aniversari del P. **Joan Farràs**, el nostre degà. Tots li desitgem que aquests 98 anys li portin moltes alegries, junt amb l'afecte de tota la Província.

✳ I el mes de febrer començava amb un nou pas de la sèrie de millores en la salut del P. **Àngel Casas**. Aquest cop es tractava d'una operació de pròstata, superada amb èxit total, ja que el dia 4 ja sortia de la clínica Sagrada Família per anar a fer una estada de convalescència a la comunitat de Santa Eulàlia.

✳ El mateix dia 1 de febrer se sabia que un militar havia mort i sis més havien resultat ferits en un atemptat contra un comboi espanyol a l'Afganistan. La víctima mortal era un soldat de nacionalitat colombiana i veí de Mollet del Vallès. Dels sis ferits, els dos més greus són el tinent de l'Exèrcit de Terra Jordi Francesc Rubio Carceller, de 28 anys, casat i natural de l'Hospitalet i un soldat de nacionalitat colombiana. Doncs bé, Jordi Francesc Rubio és **antic alumne**

de l'Escola Pia de Sant Antoni de Barcelona. Sortosament, les darreres notícies, un cop repatriat, sembla que no són tan greus com es temia.

✳ El conegut Mn. Gaspar Mora va participar, el dia 6 de febrer, en una sessió de formació per a **monitors del Mou-te**, que va tenir lloc a Mataró.

✳ El dia 12 de febrer va tocar el torn de passar per mans de metge al Germà **Àngel Escobar**. L'operació de cataractes va anar bé, cosa que ens alegra.

✳ Hem sabut dues notícies sense data del tot precisa, però que corresponen a la segona setmana de febrer. El P. **Enric Serraiima** ha estat operat, a Mèxic, d'una hèrnia, i sembla que tot ha anat bé. El P. **Joan Florensa** ha hagut de posar-se un collari per evitar molèsties a les vèrtebres cervicals. A tots dos els desitgem que millorin del tot.

✳ **Tanquem** la nostra secció el diumenge 14 de febrer, anunciant anticipadament dues notícies de darrera hora, de què ens farem ressò en el proper número: un nou **viatge del P. Provincial**, que sortia de Barcelona el dia 15 per participar, a Veneçuela, en la reunió de Provincials escolapis d'Amèrica; i l'anunciat **Recés de Quaresma**, que serà el dia 20. Desitgem als nostres lectors un bon camí de Quaresma. La nostra propera edició confiem que els pugui desitjar una bona Pasqua.

■ CORREGIU L'ERRADA, SI US PLAU

El P. Joan Florensa ens va fer arribar un avís d'errada, detectada en el darrer número de **catalaunia**, el n.459, de novembre-desembre passats (versió impresa). A les pàgines 6 i 7 hi ha un article que havia de dur com a títol «APEPC-CCPBC». Es tracta de l'explicació d'una de les moltes activitats de l'Arxiu Provincial. Per error, s'hi va afegir «Memòria 2009», quan NO era la Memòria. Lògicament, el mateix error es repeteix en l'Índex anual que figurava al final de la mateixa **catalaunia**. En demanem disculpes.

hem vist, hem sentit, hem rebut...

fragment d'una entrevista al Ferran Guillén, a qui, per cert, també hem vist a les pàgines de la revista *Anchomundo*, número 44, de desembre passat.

✳ Amb data 15 de desembre hem rebut el darrer butlletí de l'any de *El 9 nosaltres*, que porta el número 11.

✳ El diari *El Punt* de 16 de desembre presentava una entrevista amb Jordi Serrano, Rector de la Universitat Progressista d'Estiu, director de la Fundació Ferrer i Guàrdia i portaveu de la Lliga per la Laïcitat, un article més aviat estripat o estripador, per presentar el seu llibre "Catalunya, ha deixat de ser catòlica?". Però no és d'ell ni del seu llibre que us volem parlar, sinó de la frase que apareix en l'entrevista: "Si el bisbe de Barcelona fos l'Enric Canet o la monja Forcades o el bisbe Casaldàliga, jo no hauria fet el llibre". Doncs que bé, oi?

✳ El dia 18 de desembre, la xarxa de televisions locals va emetre un reportatge sobre la Caravana Solidària, que a hores d'ara encara està pendent de la resolució del segrest de tres dels seus membres. En el reportatge s'hi podien veure el Josep Artigas i l'Albert Francolí.

✳ El dia de la rifa, 22 de desembre, l'Escola Pia de Moià apareixia en el diari digital del Bages, *Manresainfo.cat*, perquè havia estat premiada pel Ministeri de Educació de Madrid per les seves bones pràctiques en el foment de la lectura. La mateixa notícia sortia el darrer dia de l'any al diari *Regió 7*. Moltes felicitats!

✳ *El Periódico* sembla tenir tirada al nostre Enric Canet, que surt de tant en tant a les seves pàgines. Darrerament l'hi hem vist en una entrevista del dia 27 de desembre, i una altra del 4 de gener.

✳ Els darrers dies de desembre i primers d'any van començar a aparèixer en diversos mitjans escrits la propaganda d'algunes es-

✳ Sovint ens arriben a les mans materials de dates anteriors al període que ressenyem, o bé sense una data concreta. Comencem, doncs, per prendre'n nota. Així, hem rebut la *Memòria* de l'Escola Pia Calassanci corresponent al curs 2008-2009, i de la Fundació Èxit de l'any 2008 (on hi hem pogut veure en Joan Prat) || També ens han arribat diversos números endarrerits de *Nova Tàrraga*, on

apareix un article sobre els 125 anys de l'Escola Pia a Tàrraga (n. 18 de setembre), un escrit sobre la matriculació en les diverses escoles de la ciutat, i dades de l'Escola Pia (nn. 25 de setembre i 2 d'octubre) i un escrit sobre l'antic monestir de la Mercè, actual col·legi de l'Escola Pia (n. 9 d'octubre) || Còpia d'unes pàgines de la revista *Relleu*, número 101, dels mesos de juliol-setembre passat, amb un

NOTÍCIES OBLIDADES

✳ Del 13 al 14 d'octubre passats es va convocar una reunió d'economistes d'Espanya a Madrid on van participar per Catalunya: Ramon Francolí, Pedro Alonso i Josep Maria Canet.

✳ Del 16 al 19 d'octubre a Dakar es va convocar una reunió d'economistes d'Àfrica on va participar per Catalunya el Josep Maria Canet.

✳ En els actes que tingueren lloc a l'Escola Pia de Caldes, el 27 de novembre passat, amb motiu del centenari de l'escola, ressenyats en el número anterior de **catalaunia**, no es va fer constar que hi va ser presentat el llibre «Cent anys al servei de l'educació, 1909-2009», del qual és autor el P. Joan Florensa, amb la col·laboració d'alguns professors de l'escola, i editat per l'Escola Pia de Caldes.

Demanem disculpes per aquests obllits.

coles de l'Escola Pia de Catalunya, ja que enguany s'ha avançat el calendari. Això ha fet que també les habituals Jornades de Portes Obertes s'hagin avançat en força escoles al cap de setmana del 16 i 17 de gener. La màquina del curs que ve ja comença a rodar...

✳ La Nova Tàrrrega d'1 de gener dedicava una pàgina sencera a l'aplec de la família escolàpia en aquell ciutat, el passat 28 de novembre (no el 27, com diu el periòdic erròniament). En aquest mateix número, als habituals encreuats, hi hem vist: "Pertanyents a l'orde de l'Escola Pia", paraula d'onze lletres. Us hi animeu?

✳ Els dies 11, 12 i 18 de gener van sortir notícies, a *Ràdio Sabadell 94.6*, a la *web* de l'Ajuntament i al diari *Avui Sabadell*, sobre el procés perquè el P. Josep Vidal rebí a títol pòstum la medalla de la ciutat al mèrit musical. Més de 100 particulars i una setantena d'entitats havien pres la iniciativa de promoure la seva candidatura. El Ple de l'Ajuntament, reunit el 2 de febrer va aprovar la moció i va concedir la medalla demanada, tal com ho referia el *Diari de Sabadell* del dia 4. L'acte oficial de lliurament serà el dissabte 6 de març a les 6 de la tarda al Teatre Principal de Sabadell.

✳ *El Periódico* del 14 de gener parlava de Carles Móra, alcalde d'Arenys de Munt, i afirmava: "para este profesor de los Escolapios de Santa Anna de Mataró...". No, res, només perquè consti.

✳ Hem sabut que, el dia 17, en Pere Vilaseca va participar en una tertúlia sobre motivació escolar a COM Ràdio.

✳ Al *Full dominical* de l'Arquebisbat de Barcelona, de 24 de gener, hi trobem l'anunci d'una reedició facsímil del llibre "El cant gregorià", del P. Miquel Altisent, preparada per Joan Florensa i Òscar Garcia.

✳ Hem vist, en l'agència cristia-

JORDI NOGUÉS

EL TEU RECORD:

PETITES ESPURNES DEL MISTERI

És en l'absència, en la no presència,
quan més ens aferrem profundament al Misteri.

És en aquest Misteri on descobrim les espurnes encara vives
de la persona que ja mai més tocaran les nostres mans,
ni veuran els nostres ulls, que ja mai més ...

És aleshores i davant d'aquesta realitat,
quan tot esdevé silenci, solitud, aridesa i nit,
per més tard –millor ara!– l'alba espurneja d'entre la foscor
i entrarem de nou en el reialme de la Vida
fent-nos sentir cada cop més a prop
l'esclat de llum, color i foc que ens penetra en el demà etern.

Que el teu record, Jordi, sigui com sempre ha estat:
les petites espurnes d'aquest Misteri
que sols en el més enllà podrem abraçar.

Emília Castelló, escolàpia

na de notícies, *Flama*, el 25 de gener, la notícia (que ja vam donar en el seu moment) de la concessió del Premi Joan Profitós d'assaig pedagògic a l'Esteve Pujol, pel seu treball "Pensaments d'un educador".

✳ Darrerament escassegen les mencions escolàpies en la secció dels mots encreuats. Amb tot, en el de *La Vanguardia* del dia 26 de

gener, hi hem pogut veure la definició següent: "Modalitat d'escola". Una resposta de tres lletres. Uf, difícil...

✳ Agraïm al P. Manel Bagunyà que ens hagi fet arribar còpia d'un text casolà escrit per Eudald Serra i Busquets, no fa pas gaire dies, sota el nom de "Retalls de memòria". En seleccionem aquesta cita: "Sóc un alumne del col·legi que els

escolapis tenen a Alella, l'Institut Fundació Borrell, vulgarment anomenat *Els Padres*. [...] Avui, el P. Enric Fontcuberta m'ha castigat amb una penitència que he considerat molt dura: he d'escriure quinze vegades les benaurances. Segur que és just, el càstig; però he agafat un bot de mil dimonis. Crec que he estat castigat injustament encara que sé que no és veritat. Ferit el meu orgull i amb un sentiment de rebel·lia total, no vull reconèixer la culpa. Tinc una setmana per presentar la penitència, però a mesura que passen els dies, jo em mantinc en la meva tossuderia. Estic ben enfaristolat i, pel meu mal cap, no ho escric. Arriba el dia que el P. Enric em demana la penitència i jo, més rabiüt que mai, li dic que no l'he feta. Em sembla que he guanyat i li he plantat cara. Ell em mira amb un petit somriure als llavis però també amb tristesa en els seus ulls, i em diu que ja s'ho esperava.

Es posa la mà a la butxaca i em dona una petita llibreta on ell ha escrit *la meva penitència*, i em diu: «Ja te'n pots anar, estàs perdonat.» Vermell com un tomàquet, avergonyit i amb una llàgrima als ulls, arribo a casa. Una lliçó d'un gran home, gran pedagog i, després, bon amic. Aquella penitència no l'he oblidada mai. Gràcies, Pare Enric!.

★ La publicació independent *El Raval*, d'aquest barri de Barcelona, en el seu n. 190 que correspon al mes de febrer actual, ofereix una presentació de l'escola d'educació en el lleure Adhara, amb una bonica fotografia de l'entrada de la porxada gòtica de l'antiga església dels Antonians, coneguda per molts com "la botiga dels matalassos". Per cert, qui encara no l'hagi vista neta i polida, val la pena que hi vagi a visitar les tres entitats escolàpies que s'hi aixopluguen: Colònies Jordi Turull (de qui de-

pèn l'escola Adhara) i les dues Fundacions, Educació Solidària i Servei Solidari.

★ *Catalunya Cristiana* de 4 de febrer dedica una pàgina sencera a l'acte de presentació del llibre del P. Florensa "El projecte educatiu de l'Escola Pia de Catalunya (1683-2003)", i l'edició del 18 de febrer inclou una ressenya del mateix llibre.

★ El butlletí virtual Blanquerna, de la Universitat Ramon Llull, amb data 5 de febrer, anuncia l'aparició del llibre "Tests numèrics (TN). Manual técnico y de aplicación con programa de desarrollo numérico", de Joan Riart i Marian Baqués (a qui, erròniament, s'anomena *Maria*).

★ Per mans del P. Provincial hem rebut un exemplar del llibre "Los orbitales del átomo", de Carlos Miranda y Franco de Cortillas, on es contenen grans elogis al nostre sant, Josep Calassanç, de qui l'autor diu que és parent de lluny. Doncs felicitats.

